

BIULETYN

SADECKIEGO UNIWERSYTETU TRZECIEGO WIEKU

ISSN 1899-721X

Nowy Sącz, marzec 2013

Nr 35

Projekt adresowany jest do seniorów oraz młodzieży gimnazjalnej, mieszkańców Powiatu Nowosądeckiego oraz Miasta Nowego Sącza.

Uczestnictwo w projekcie jest bezpłatne.

W ramach projektu przewidziano m.in.:

- 1/ organizację cyklu wykładów,
- 2/ przeprowadzenie warsztatów prawnych, teatralno-muzycznych, plastycznych, fotograficznych pt. Kobiety gospodarne, rękodziela artystycznego,
- 3/ przygotowanie międzypokolenowej Szopki Regionalnej,
- 4/ zorganizowanie wernisażu własnoręcznie przygotowanych prac uczestników projektu,
- 5/ wydanie i rozdystrybuowanie Biuletynu Sądeckiego UTW.

Szczegółowe informacje można uzyskać w siedzibie stowarzyszenia:

Sądecki Uniwersytet Trzeciego Wieku
ul. Jagiellońska 18
33-300 Nowy Sącz
tel. 18 443 57 08
e-mail: sekretariat@sutw.pl
www.sutw.pl

współgranie
współtworzenie
współdziałanie

Projekt „Współgranie, współtworzenie, współdziałanie” realizowany jest przez Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w okresie od 1 listopada 2012 r. do 30 czerwca 2013 r.

**WARSZTATY
RĘKODZIEŁA
ARTYSTYCZNEGO**

***Drodzy Słuchacze
Sądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku***

Rozpoczęły się prace nad założeniami długofalowej polityki senioralnej w Polsce.

W Krakowie, 15 lutego br. stowarzyszenia samorządów, gmin, powiatów i województw wraz Ogólnopolską Federacją Stowarzyszeń UTW zorganizowały konferencję „Samorząd terytorialny przyjazny seniorom. Uniwersytety Trzeciego Wieku”, w której uczestniczyło ponad 200 przedstawicieli samorządów- wójtów, burmistrzów, prezydentów, starostów oraz liderów i słuchaczy UTW, a także innych organizacji działających na rzecz seniorów. W konferencji brali również udział przedstawiciele świata nauki, profesorowie krakowskich uczelni. Minister Pracy i Polityki Społecznej Władysław Kosiniak-Kamysz przedstawił zebrany efekty Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych za 2012 rok i nakreślił kierunek prac na lata 2013-2020, w szczególności nad tworzeniem polityki senioralnej w naszym kraju.

W Warszawie 18 lutego br. odbyło się zwołane przez min. W. Kosiniaka – Kamysza inauguracyjne posiedzenie Rady ds. Polityki Senioralnej, w czasie którego określone zostały najważniejsze trzy filary – obszary tematyczne prac Rady, obejmujące aktywność osób starszych, zdrowe starzenie oraz aktywność zawodowa osób 50+.

W czasie posiedzenia Rady poseł Michał Szczerba, przewodniczący Parlamentarnego Zespołu ds. UTW przedstawił inicjatywę powołania Obywatelskiego Parlamentu Seniorów w Polsce, w oparciu o doświadczenia irlandzkie.

Prof. Bolesław Samoliński, Krajowy Konsultant w dziedzinie zdrowia publicznego poinformował o „Białej Księdze na temat Zdrowego Starzenia”, która będzie zaprezentowana w czasie debaty w Sejmie 27 lutego br.

Pragnę Państwa poinformować, że zostałam zaproszona do Rady ds. Polityki Senioralnej jako prezes Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW i Sądeckiego UTW. Będę więc reprezentować w Radzie również środowisko sądeckich seniorów. Zachęcam Państwa do zgłaszania wniosków i postulatów dotyczących polityki senioralnej, które przekażę następnie na forum Rady.

***Za Zarząd Sądeckiego UTW
Wiesława Borczyk
Prezes Zarządu***

SPIS TREŚCI

PSYCHOLOGICZNY ASPEKT UDZIELANIA WSPARCIA I POMAGANIA INNYM – CZYLI JAK CZŁOWIEK CZŁOWIEKOWI NIESIE RADOŚĆ	
<i>Agnieszka Nowakiewicz</i>	3
HIMALAJE INDYJSKIE - ZAPOMNIANE KRÓLESTWA NA DACHU ŚWIATA	
<i>Marcin Janik</i>	5
ZAKTYWIZUJ SIĘ, CZYLI MŁODOŚĆ NA STAROŚĆ. EDUKACJA – PROMOCJA UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE	
<i>Wiesława Borczyk</i>	7
KONFERENCJA PODSUMOWUJĄCA: EUROPEJSKI ROK AKTYWNOŚCI OSÓB STARSZYCH I SOLIDARNOŚCI MIĘDZYPOKOLENIOWEJ 2012 - REZULTATY I WYZWANIA NA PRZYSZŁOŚĆ	
<i>Wiesława Borczyk</i>	10
IRLANDZKI PARLAMENT SENIORÓW	
<i>Halina Komar</i>	10
UPOWSZECHNIANIE W POLSCE EUROPEJSKIEJ AGENDY NA RZECZ UCZENIA SIĘ DOROSŁYCH.	11
OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA SAMORZĄDOWA „SAMORZĄD TERYTORIALNY PRZYJAZNY SENIOROM”.	12
RADA DS POLITYKI SENIORALNEJ - MPIPS.	12
PROJEKT „WSPÓŁGRANIE, WSPÓŁTWORZENIE, WSPÓŁDZIAŁANIE”	
<i>Mariola Pękala-Piekarska</i>	13
MALARSKIE PODZIEMIE...	
<i>Jerzy Franciszek Michalak</i>	14
WIEŚCI Z RĘKODZIELA.	14
REGIONALNA SZOPKA SĄDECKA - „MY SĄDECCY Z WAMI KOŁĘDNICY”	
<i>Barbara Porzucek</i>	15
« RADOŚĆ, ŁZY I ..... CIASTECZKA »	
<i>Berenika i Marianna Dywan</i>	16
NASZE KORZENIE W RDZIOSTOWIE, A SKRZYDEŁ DODAJE NAM ESPERANTO	
<i>Jolanta Kieres</i>	16
KONKURS LITERACKI.	19
POCZĄTEK NOWEJ KADENCJI.	20
STUDENCKA BRAĆ W STRÓŻAŃSKIEJ „BARCI”	
<i>Maria Halina Starzyk</i>	20
INTEGRACJA SAMORZĄDÓW SEKCJI W ... „PASIECE”	
<i>Krzyszyna Słaby</i>	21
WYCIECZKA DO STAREGO SĄCZA	
<i>Marek Winiarski</i>	22
KĄCIK POETYCKI	
<i>dr Katarzyna Godek</i>	23
SPOTKANIE	
<i>Barbara Gieroń</i>	24
KILKA SŁÓW O EUSTACHYM RYLSKIM	
<i>dr Katarzyna Godek</i>	25
LISTY NA WYCZERPANYM PAPIERZE	
<i>Lidia Kieleczyńska</i>	26
ULICE MOICH WSPOMNIENI	
<i>Elżbieta Pachoń</i>	26
KALENDARIUM ZA OKRES MARZEC 2012 - WRZESIEŃ 2012	
<i>Elżbieta Pachoń, Jadwiga Banach</i>	27
WARTO PRZECZYTAĆ	
<i>Sądecka Biblioteka Publiczna</i>	32

Wydawca:

Sądecki Uniwersytet Trzeciego Wieku w Nowym Sączu

ISSN 1899-721X

Zespół redakcyjny:

Wiesława Borczyk, Katarzyna Godek, Maria Harcuła, Antoni Łopuch,

Mariola Pękala-Piekarska, Elżbieta Pachoń, Jadwiga Banach – Sekretarz

Zespołu Redakcyjnego

Współpraca: Zofia Mólka, Mariola Ogorzałek, Aneta Kruk, Barbara Gieroń,

Maria Halina Starzyk

Adres Redakcji:

Sądecki Uniwersytet Trzeciego Wieku w Nowym Sączu

33-300 Nowy Sącz, ul. Jagiellońska 18

tel./fax (+48 18) 443 57 08;

e-mail: sekretariat@sutw.pl; www.sutw.pl

Redakcja techniczna, skład i druk:

Drukarnia NOWODRUK s.c., tel. (+48 18) 443 56 69

Zdjęcia wykorzystane w biuletynie: Jadwiga Banach (s.3, 26), Piotr Drożdżik (okładka), Barbara Gieroń (okładka), Marcin Janik (s. 6), Jolanta Kieres (rozkładówka, s.17), Aneta Kruk (s.14), Tadeusz Legutko (rozkładówka, okładka, s.7, 20), Antoni Łopuch (okładka, rozkładówka s.3, 5, 13, 15, 16, 18), Mariola Ogorzałek (okładka s.23), Miłosz Salaciński (rozkładówka, s.10), Jacek Szczepaniak (rozkładówka), Elżbieta Winiarska (okładka, s.14), Marek Winiarski (okładka, s.22), arch.SUTW (s.20, 21, 24)

Wykłady przeprowadzono w ramach projektu „Współgranie, współtworzenie, współdziałanie” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej

Agnieszka Nowakiewicz
- psycholog

PSYCHOLOGICZNY ASPEKT UDZIELANIA WSPARCIA I POMAGANIA INNYM – CZYLI JAK CZŁOWIEK CZŁOWIEKOWI NIESIE RADOŚĆ

Witam Wszystkich bardzo serdecznie.

Na samym początku nakreślmy sobie ogólnie obszar tematyczny wykładów, które były zrealizowane. Pierwszy omówiony temat to „Psychologiczny aspekt udzielania wsparcia i pomagania innym – czyli jak człowiek człowiekowi niesie radość”. Podczas zajęć odpowiedzieliśmy sobie na szereg pytań związanych z udzielaniem pomocy i wsparcia osobie potrzebującej. Między innymi: *Czym jest pomoc i wsparcie? Dlaczego pomagamy innym i jaki to ma sens? Jak kształtuje się relacja międzyludzka w sytuacji udzielania wsparcia, od czego zależy oraz jakie czynniki ją warunkują?* Kolejno zaznaczono zakres związany z umiejętnościami interpersonalnymi, niezbędnymi w procesie niesienia pomocy. Uniwersalność polegała na tym, że dostosowano go do różnych obszarów życia codziennego. Następny omówiony temat to „Rozwiązywanie konfliktów – sztuka kreatywnego myślenia. Skąd się bierze i jak o nie dbać”, w którym poruszono kwestię budowania zespołu i tworzenia więzi międzygrupowej oraz ważności czynników przeciwdziałających negatywnym konsekwencjom konfliktów. Z obszarem tym wiąże się również sztuka kreatywnego myślenia, poszukiwanie i rozwijanie jej w sobie oraz zdawanie sobie sprawy, co ją ogranicza. Kreatywność jest niezbędna w rozwiązywaniu sytuacji konfliktowych w sposób konstruktywny. Tematyka zrealizowanych wykładów jest istotną rzeczą w inicjowaniu, wspieraniu działań służących propagowaniu idei dbania o innych oraz inwestowania w rozwój osobisty. Program miał głównie na celu poprawę jakości funkcjonowania w codziennym życiu zarówno poprzez podnoszenie poziomu wiedzy, jak i uświadomienie sobie ważności w.w. tematów.

Teraz przejdziemy do bardziej szczegółowego omówienia, które zabierze Nas w podróż związaną z własnym rozwojem i kształtowaniem postaw prospołecznych. Pomoc i towarzyszenie drugiemu człowiekowi w jego sukcesach i porażkach ma swoje osobiste cele, które każdy z nas realizuje. Mamy możliwość przekazania swojej wiedzy, wykorzystując swoje umiejętności oraz doświadczenie. Pomoc drugiej osobie daje możliwość dalszego rozwoju. Tworzy się poczucie bycia potrzebnym i aktywnym, co staje się ważną wartością w codziennym życiu. Daje możliwość okazania miłości człowieczej wobec bliźniego, odkrywania nowych zainteresowań, rozwijania zdolności. Kształtujemy w ten sposób relacje z bliskimi i dajemy im odczuć, że są dla nas bardzo ważni i mogą na nas liczyć. Dzięki temu wszystkiemu można stać się lepszym człowiekiem. Każdy człowiek doświad-

Agnieszka Nowakiewicz - wykład w sekcji psychologicznej

cza różnorodnych zmian rozwojowych, kryzysów sytuacyjnych, egzystencjalnych, może to powodować coraz większe trudności z rozwiązaniem określonej sytuacji. Dlatego bardzo ważne jest, by podać wówczas pomocną dłoń, pokazać nowy kierunek rozwoju i dać odczuć, że nie jest się osamotnionym. Bardzo miło jest, kiedy usłyszymy stwierdzenie: „Dziękuję, że jesteś”. Mamy możliwość zaoferowania licznych „usług” niosących pomoc, oczywiście w zakresie własnych możliwości. Jeśli sami nie damy rady udzielić pomocy, warto zbudować sieć wsparcia społecznego, np. zasięgnąć rady u specjalisty, poszukać osób zajmujących się danym obszarem problemowym lub przeżywających podobne rozterki życiowe. Rodzaj wsparcia, jaki możemy zaproponować bliźniemu, jest różnorodny, tyczy się: *wsparcia emocjonalnego*, czyli okazywania emocji, współczucia, empatii; *wsparcia wartościującego* jako działania mającego na celu kształtowanie poczucia własnej wartości i przydatności, budującego samoocenę; *wsparcia instrumentalnego*, czyli rzeczowego/materialnego/lokalowego; *wsparcia informacyjnego* związanego z przekazywaniem informacji, dzieleniem się wiedzą i doświadczeniem. Zarówno w sytuacjach trudnych, jak i tych prostych człowiek przeżywa różnorodne emocje, każda zmiana pociąga je za sobą. Pojawiają się również specyficzne zachowania i postawy życiowe, np.: opór, bierna akceptacja – niech się dzieje, co chce, to i tak mnie nie interesuje lub akceptacja, aktywność i chęć skorzystania z pomocy. Proces niesienia pomocy jest bardzo ciekawy i wymaga pełnego zaangażowania z jednoczesnym zwróceniem uwagi na to, by nie zaniedbać siebie. Bardzo ważne jest stworzenie odpowiednich warunków np. do rozmowy, a co za tym idzie, skoncentrowanie się na danym zagadnieniu, które osoba porusza. Warto pamiętać o wysłaniu

bezpiecznych komunikatów, wyrozumiałości, trzymaniu własnych emocji pod kontrolą (bez oceny i krytyki postępowania osoby opowiadającej nam o swojej sytuacji). Nie wolno ignorować, naciskać, a towarzyszyć. W całym tym procesie budowane jest zaufanie oraz stosowane są odpowiednie umiejętności z zakresu komunikacji empatycznej, takie jak: aktywne słuchanie, dobór pytań (takt), zapamiętywanie informacji, motywowanie i zachęcanie do wypowiedzi oraz wprowadzania zmian w swoim życiu, elastyczne myślenie, budowanie relacji, dzielenie się wiedzą i doświadczeniem, kultura osobista, kreatywne myślenie. Siłą rzeczy nasuwa się nam pytanie: *Jak to zrobić, by kompetentnie pomóc i nie zaniedbać siebie?* Możemy tutaj przywołać kilka ważnych wskazówek dotyczących „obrazu pomagacza ☺”. Osoba taka: wspiera, motywuje, jest kreatywna i inspiruje, nie krytykuje, nie ocenia, akceptuje, nie przerywa, towarzyszy, ale nie wyręcza, pomaga w budowaniu sieci wsparcia i współpracy, posiada wiedzę na temat obszaru problemowego, na którym działa, wspiera rozwój poprzez dopasowanie działań do potrzeb. Praktyczne zastosowanie powyższych wskazówek wymaga również pracy nad sobą w dążeniu do doskonałości. Warto wykształcić w sobie „postawę osoby pomagającej”, dążąc do rozwoju, dzięki czemu stajemy się bardziej kompetentni wobec samych siebie i osób, którym niesiemy pomoc. Warto przeanalizować własne mocne strony, planować doskonalenie, asertywnie bronić własnych praw, wyznaczać granice, odpowiednio organizować czas i wyznaczać własne cele, priorytety, konstruktywnie odreagowywać sytuacje stresowe, zdobywać wiedzę i świadomość tego, co mnie stresuje, poznać swoje ograniczenia, rozwijać swoje kompetencje, poczucie humoru jako „wbudowany środek uspokajający” oraz pozytywne myślenie (szklanka z wodą jest do połowy pełna, a nie do połowy pusta ☺), odszukać w sobie poczucie kontroli nad własnym życiem, ćwiczyć umiejętność wyrażania swoich emocji w sposób otwarty i konstruktywny.

Kolejne zagadnienie dotyczy sztuki kreatywnego myślenia oraz konstruktywnego rozwiązywania konfliktów. Skąd się bierze i jak w sobie rozwijać tę umiejętność? Zakres wiedzy z tego obszaru pomaga funkcjonować w życiu, zwraca uwagę na istotę tego zagadnienia, również w pracy zespołowej oraz aktywności społecznej. Jest to istotne w budowaniu zespołu i tworzeniu więzi międzygrupowej oraz wzmacnianiu ważności czynników przeciwdziałających negatywnym konsekwencjom konfliktów. Na samym początku warto zaznaczyć, jakie umiejętności społeczne warunkują dobry efekt pracy zespołowej i budowanie sieci współpracy. Niezbędnym elementem jest komunikacja interpersonalna, która poprzez swoje składowe, np.: aktywne słuchanie, zadawanie i dobór pytań, wypowiedzianie się, spełnia rolę „łącznika”. Możemy wymieniać informacje, wiedzę, poglądy, doświadczenie. Przekazujemy swoje emocje, komunikujemy osobistą postawę i nastawienie do poszczególnych osób, tworząc więzi partnerskie, przyjacielskie, koleżeńskie w różnych obszarach życia. Kiedy zależy nam na zintegrowaniu zespołu i wzajemnym po-

znaniu się uczestników, warto pamiętać o ustaleniu zasad współpracy grupowej, akceptowanych przez wszystkich jej członków i współtworzących ich zakres. Liczymy się również z tym, że w skład grupy wchodzi różne osoby stanowiące indywidualność. Warunki efektywnej pracy i tworzenia zespołu związane są z ustaleniem celu, budowaniem zaufania, kreowaniem ról grupowych, wzajemną integracją, współpracą oraz ustaleniem pewnych norm i zasad formalnych/niefORMALNYCH. Kiedy poświęcamy czas tworzeniu się zespołu, możemy budować sieć współpracy grupowej oraz skupić się na procesie większego zaangażowania. Tworzenie więzi, współdziałanie i współpraca oraz kształtowanie umiejętności zespołowych oraz obserwowanie dynamiki grupy, zwiększa szansę powodzenia realizacji celu grupowego. Zwróćmy uwagę na to, że każdy człowiek będący w pewien sposób indywidualnością, wchodząc w grupę, nie powinien zapominać o sobie, ponieważ realizacja celu grupowego nie musi wykluczać osobistego rozwoju. Jest to kwestia dopasowania, tak jak w przypadku układania np. krajobrazu z elementów - puzzli ☺. Praca indywidualna i grupowa rozwija kreatywność. Jej zakres poszerzamy poprzez nabywanie wiedzy, umiejętności i doświadczenia. To wychodzenie poza utarte schematy myślenia i działania. To również proces umysłowy pociągający za sobą powstawanie nowych idei, koncepcji lub nowych skojarzeń, powiązań z istniejącymi już ideami i koncepcjami. Świetnymi nośnikami kreatywności są:

- pozytywne nastawienie,
- wychodzenie poza rutynę,
- szukanie czegoś, co zainspiruje,
- notowanie i rysowanie,
- rozmawianie z ludźmi i ich obserwowanie – otwartość,
- wyciszenie się,
- ćwiczenie umysłu.

Jeśli chcemy rozwijać w sobie twórcze myślenie, warto skupić się na zapewnieniu sobie pewnych warunków. Bardzo ważny jest odpoczynek, gdyż odprężony umysł pracuje wydajniej. Rozwijanie poczucia humoru pozwala szybciej odszukać w sobie zasoby z tego obszaru. Istotne jest też eksperymentowanie z muzyką, obcowanie z przyrodą, spotkania z ludźmi umożliwiające wymianę poglądów, poznanie stylu postrzegania otaczającego świata i odnalezienie swojego azylu, gdzie będziesz się czuć/czuła swobodnie i bezpiecznie. Pamiętajmy, że zbyt silny i intensywny stres, czyli działanie pod bardzo dużą presją, przekraczającą możliwości jednostki spowalnia ten proces albo go blokuje. Nie bez powodu sztuka kreatywnego myślenia pojawiła się razem z tematyką związaną z rozwiązywaniem konfliktów. Sytuacje konfliktowe są nieodłącznym elementem życia każdego człowieka, ponieważ dzielimy z innymi różne sfery swojego życia. Często słysząc słowo „konflikt”, przychodzą nam na myśl same negatywne skojarzenia, jednak nie musi tak być do końca. Ponieważ zakres ten jest bardzo rozbudowany, opiszmy krótko, od czego to zależy. Przyczyn konfliktu jest bez liku, wystarczy pomyśleć o jednej sferze życia i nasuwa się na myśl przyczyna.

Kilka wymieńmy: złe wiadomości/niespodzianki (wygrana na loterii), różnice w wyznawanych wartościach, chęć posiadania władzy, brak jasno określonych celów, brak zaufania, chęć robienia wszystkiego samemu, za małe wzajemne motywowanie, za duże wymagania, ciągle narzekanie, dopuszczanie do intryg, niedostateczna wiedza, brak/niski poziom umiejętności słuchania, poczucie, że zawsze jest się lepszym. Kiedy rozpoznamy przyczynę, może nastąpić proces realizowania etapów rozwiązania. Przyjęcie do wiadomości, że problem istnieje, uruchomi proces planowania działań, które podejmiemy. Kolejno możemy zdecydować i postanowić, że poinformujemy drugą stronę o naszych uczuciach i określimy jej udział w rozwiązaniu konfliktu - możemy zacząć działać. Bardzo ważne jest zrozumienie pozycji każdej ze stron zaangażowanych w konflikt, tzn. ujawnienie poglądów jest konieczne, by doszło do racjonalnej dyskusji oraz poszukiwania informacji o poglądach drugiego człowieka. Na koniec warto zaproponować i spróbować dotrzeć do akceptowanego przez wszystkich rozwiązania problemu. Trzeba wypracować najkorzystniejsze rozwiązanie dla obu stron. W sytuacjach życiowych, w praktyce to proces czasochłonny i wymagający nakładów określonych zasobów wewnętrznych oraz zewnętrznych. Nie każdą sytuację uda się rozwiązać od razu, nieraz bywa tak, że trudności utrzymują się miesiącami, a nawet latami. Dużo zależy od gotowości stron skonfliktowanych oraz ukierunkowania i pomysłu na rozwiązanie. Utrzymujący się konflikt może generować stres, przejawiający

się w sferze psychicznej, fizycznej oraz w zachowaniu. Natomiast rozwiązanie trudnej sytuacji może: spowodować zbudowanie większego zaufania, umocnić związek międzyludzki, przynieść satysfakcję, podnieść poziom samooceny oraz dokonać wzrostu produktywności i twórczego myślenia.

Podsumowując, tematyka wykładów była uniwersalna, w której każdy mógł odszukać coś dla siebie. Wdrożenie wiedzy w praktyczne działania pomoże odzyskać kontrolę nad własnym życiem, zmieni postawę wiążącą się z poprawą stylu życia, umożliwi pomoc w zdobyciu i poszerzeniu zakresu kompetencji społecznych, które są niezbędne do kształtowania i utrzymania poprawnych relacji w środowisku rodzinnym oraz społecznym. Podczas wykładów wprowadzono elementy pracy warsztatowej i zastosowano narzędzia dostosowane do szczegółowej tematyki. Podczas dykcji moderowanej była możliwość wymiany spostrzeżeń, wyrażenia swojego poglądu, co sprzyjało integracji osób uczestniczących w zajęciach. Wprowadzono ćwiczenia aktywizujące i generujące pracę w grupie, kreatywne myślenie, rozwiązywanie konfliktów oraz kształtowanie więzi między uczestnikami. Odwołano się zarówno do przykładów z życia, jak i praktyki zawodowej, co wzmocniło wiarygodność i kierunkowość omawianych zagadnień. Dlatego też bardzo zachęcam do tego, by mieć ciągle „otwarte oczy” na świat i samego siebie, dostrzegać kolory i cenne wskazówki świata zewnętrznego i wewnętrznego. Pamiętajmy, że każdy człowiek jest „kopalnią wiedzy”.

Marcin Janik - podróżnik

HIMALAJE INDYJSKIE - ZAPOMNIANE KRÓLESTWA NA DACHU ŚWIATA

Marcin Janik

Pokaz, który przeprowadziłem 24 stycznia br., powstał po wakacyjnej dwumiesięcznej wyprawie w płn.-zach. część Himalajów, należąca do Indii i był jej dwugodzinną relacją. Jest to niezwykle interesująca część tego liczącego 2500 km łańcucha najwyższych gór świata, cechująca się ogromną różnorodnością krajobrazową, klimatyczną, etnograficzną, kulturową i religijną.

W czasach historycznych funkcjonowały tu różne niezależne królestwa, tj. Kaszmir, Ladakh, Kullu i inne, które zostały spenetrowane przez naszą 3-osobową grupę. Podczas podróży zwiedziliśmy zabytki historyczne, miejsca święte, będące celem pielgrzymek wyznawców różnych religii, obserwowaliśmy współczesne życie miejscowej ludności, sposoby gospodarowania w trudnych warunkach tereno-

wo-klimatycznych, a także, co było jednym z naszych najważniejszych celów, przemierzaliśmy pieszo górskie przestrzenie, pokonując wysokie na ponad 5000 m przełęcze himalajskie.

Naszą podróż rozpoczęliśmy w stolicy Indii, Delhi, dokąd dotarliśmy samolotem. Stamtąd udaliśmy się do świętego miasta Sikhów - Amritsaru, gdzie zwiedziliśmy słynną Złotą Świątynię. Następnym naszym celem był Kaszmir, niezwykła himalajska kraina nazywana „rajem na ziemi”, o którą toczy się długotrwała wojna pomiędzy Indiami i Pakistanem. W Kaszmirze zwiedziliśmy Srinagar, jego stolicę, położoną malowniczo nad jeziorem Dal. Kaszmir jest regionem muzułmańskim, zobaczyliśmy więc tam liczne meczety, a także odbyliśmy wycieczkę łodzią sikharą po jeziorze Dal, obserwując łodzie mieszkalne i życie toczące się na wodach jeziora. Odwiedziliśmy też ogrody Wielkich Mogołów czy - muzułmańskich władców Indii. Następnie udaliśmy się na górską hinduistyczną pielgrzymkę Amarnath Yatra do świętej jaskini boga Śiwy, gdzie tworzy się jego lodowy lingam, będący obiektem czci od 5 tysięcy lat.

Po wizycie w zielonym Kaszmirze udaliśmy się do

Fot. M. Janik

Złota Świątynia Sikhów w Amritsarze

surowego, pustynnego i mistycznego Ladakhu i Zanskaru. Są to dawne tybetańskie królestwa z dobrze zachowaną kulturą Tybetu, buddyjskimi klasztorami - gompami i charakterystyczną tybetańską zabudową. Jest to wzniesiony na 4000-5000 m obszar wysokich gór i pustyni, na którym panują specyficzne, ciężkie do życia warunki. Zwiedzaliśmy tu stare, kilkusetletnie gompy, niezwykle wioski zagubione w górach, a także odosobnione, nieraz trudno dostępne miejsca medytacji, usytuowane w górskich grotach. Głównym miastem jest tu 30-tysięczne Leh, pękające w szwach od turystów, ale mające wciąż wiele ciekawego do zaoferowania. Najbardziej tybetańskie klimaty można jednak odczuć, przemierzając dawne trasy pielgrzymek i karawan, przebiegające przez wysokie przełęcze Himalajów. Nic więc dziwnego, że na górskie trekkingi poświęciliśmy w tym rejonie ponad 2 tygodnie naszego czasu, pokonując kilkanaście wysokich przełęczy i docierając pieszo z Ladakhu, przez Zanskar, do Lahaulu, gdzie wpływy tybetańskie stopniowo słabną na rzecz hinduskich. Wysokogórskie wędrówki dostarczyły nam też niesamowitych wrażeń estetycznych (himalajskie krajobrazy) oraz zahartowały do wielkich wysokości.

Kontynuując trasę transhimalajską z północy na południe, po pokonaniu głównego grzbietu Himalajów, dotarliśmy wreszcie do dawnego hindustycznego królestwa Kullu. Nastąpiła tu bardzo gwałtowna zmiana krajoobra-

Fot. M. Janik

Buddyjski klasztor Phugtal w Zanskarze

zu, klimatu i kultury. Opuściliśmy pustynny, słoneczny Tybet i znaleźliśmy się w hinduskim, zielonym i monsunowym, a więc o tej porze bardzo deszczowym rejonie, gdzie codzienne, gwałtowne deszcze regularnie niszczyły drogi i mosty, co niesamowicie utrudniało nam podróżowanie. W Kullu zetknęliśmy się z całkiem odmiennym od tybetańskiego budownictwem - drewniano-kamienne obronne domy-wieże zamieszkałe tylko w górnej, nadwieszanej części, wyglądały niesamowicie. Do tego wszechobecne pola marihuany, z której tybetycy otrzymują miejscowy narkotyk czaras, będący tutaj najpospolitszą używką. Z Kullu wyruszyliśmy na kolejny trekking w górę doliny Parvati i przekraczając najwyższą na naszej trasie, zlodowacaną przełęcz Pin-Parvati, liczącą 5318 m npm, dotarliśmy znów do Tybetu, a właściwie dawnego księstwa Spiti. Jest to region o najlepiej zachowanej kulturze tybetańskiej, gdzie odwiedziliśmy ponadtyśiącletnie klasztory, powalające artyzmem i magią kolorowych fresków i glinianych rzeźb buddyjskich bóstw i demonów.

Fot. M. Janik

Pielgrzymi tybetańscy z młynkami modlitewnymi

Kolejnym regionem na naszej trasie był Kinnaur, niezwykle ciekawy obszar, gdzie przenikają się ze sobą kultury i religie Tybetu i Indii. Tutaj też odbyliśmy ostatnią już podczas tej podróży wędrówkę górską wokół świętej góry Kinner Kailasz, będącej mniejszą siostrą znanego tybetańskiego Kailasza, najświętszej góry, będącej „pępkiem świata”. Również tutaj mogliśmy podziwiać niezwykle kamienno-drewnianą zabudowę himalajskich wiosek.

Czas naszej podróży dobiegał już kresu. Przez Szimlę, malownicze kolonialne miasto, będące kiedyś letnią stolicą Indii, dotarliśmy do Kangry - podhimalajskiego królestwa znanego już w starożytności. Tutejszy potężny zamek miał szturmować Aleksander Macedoński, ale na nas jeszcze większe wrażenie zrobił niesamowity, ponadtyśiącletni zespół hinduistycznych świątyń Maszur, wykuty w piaskowcowych skałach i pokryty wspaniałymi reliefami. Zniszczony częściowo przez trzęsienia ziemi, został opuszczony i dziś góruje nad subtropikalną dżunglą. Ten niezwykle zespół świątyń był ostatnim miejscem, które odwiedziliśmy w indyjskich Himalajach.

JESTEŚMY OBECNI

15-16 listopada 2012 r. odbył się w Krakowie Małopolski Kongres Polityki Społecznej, zorganizowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Patronat honorowy nad Kongresem sprawowała Małżonka Prezydenta RP, Anna Komorowska.

Obecnie wydana została publikacja pokongresowa „(Nie) czekając na starość - wyzwania dla polityki społecznej w obliczu demograficznych przemian”, w której zostały zamieszczone referaty ekspertów - przedstawicieli świata nauki oraz praktyków, na co dzień zaangażowanych w działania na rzecz osób starszych, biorących udział w Kongresie. Referat wygłosiła m.in.:

Wiesława Borczyk

ZAKTYWIZUJ SIĘ, CZYLI MŁODOŚĆ NA STAROŚĆ. EDUKACJA – PROMOCJA UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

Wiesława Borczyk

Wprowadzenie

Traktowanie rozwojowo własnego życia przez osoby starsze może być ważnym czynnikiem budującym zadowolenie z życia, poczucie satysfakcji wykorzystania czasu wolnego. Starość, zwana inaczej późną dorosłością, ujmując się jako wyzwanie rozwojowe, wobec którego ludzie starsi przyjmują różne postawy:

- podejmują walkę ze starością (brak akceptacji tego okresu życia),
- zadanie do wykonania (nowe cele, zadania),
- budowanie własnej mądrości życiowej (finał rozwoju intelektualnego, ciągle powiększanie i korzystanie z wiedzy życia),
- życie z pasją; może nią być uczestnictwo w zajęciach Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

Upowszechnianie edukacyjnego modelu życia okazuje się optymalnym dla wielu osób na emeryturze.

Zasady działań edukacyjnych wobec osób starszych

Zasady działań edukacyjnych, podejmowanych wobec starszego pokolenia znajdują się w różnych dokumentach programowych oraz aktach prawnych. Szczególnie istotne są;

1. Raport poświęcony edukacji dorosłych, przygotowany pod kierunkiem E. 1. Faure'a z 1972 roku pod tytułem *Uczyć się, aby być*, głosi potrzebę edukacji ustawicznej przez całe jego życie. Postuluje cztery filary edukacji: Uczyć się, aby żyć, Uczyć się, aby wiedzieć, Uczyć się, aby działać wspólnie, Uczyć się, aby być.
2. Międzynarodowy Wiedeński Plan Działania dotyczący Osób Starszych, przyjęty w 1982 roku przez Światowe Zgromadzenie na Temat Osób Starszych i zatwierdzony w tym samym roku przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, tzw. „Plan Wiedeński” zaproponował

prawa osób starszych do: niezależności, uczestnictwa, opieki, samorealizacji, godności.

3. W 2002 roku Polska podpisała madrycki Międzynarodowy Plan Działań w Kwestii Starzenia się Społeczeństw, tzw. „Kartę Madrycką”, która zobowiązuje do podejmowania wszelkich problemów osób starszych. W myśl tego dokumentu każda ustawa czy też inne akty prawne winny uwzględniać problemy osób starszych.
4. Rada Unii Europejskiej przyjęła w 2002 roku w Lizbonie program dotyczący rozwoju systemów edukacji. Wśród pięciu głównych celów znalazł się m.in. zapis mający zagwarantować Europejczykom, niezależnie od wieku, możliwości uczenia się przez całe życie.
5. Strategia Europejska 2020 powołuje się na ideę uczenia się przez całe życie, co pociąga za sobą zmianę w podejściu do edukacji. Uczenie się rozprzestrzenia się poza systemy edukacyjne i szkoły, ma miejsce wszędzie, w różnych sytuacjach i warunkach. Obejmuje wszystkie etapy rozwoju człowieka. Takie pojmowanie edukacji odzwierciedla tezę, że każdy człowiek posiada zarówno zdolność, jak również prawo do uczenia się. Implikuje to kolejną tezę, że człowiek, podejmując wyzwanie edukacyjne, wpływa na przebieg swojego życia.
6. Konstytucja RP zapewnia obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia. Edukacja osób starszych nie ma jednak rangi zadania publicznego i nie jest włączona w krajowy system edukacji.
7. Decyzja Nr 1720/2006/WE Parlamentu Europejskiego z dnia 15 listopada 2006 roku ustanawia program działań w zakresie uczenia się przez całe życie (LLL) – Program Grundtvig dot. potrzeb dydaktycznych i kształcenia osób dorosłych, w tym osób starszych.
8. Decyzja Nr 940/2011/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 września 2011 roku w sprawie Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej 2012 (Dz. Urz. UE PL L.246).

9. Uchwała Senatu RP z dnia 1 lutego 2012 roku w sprawie ustanowienia roku 2012 Rokiem Uniwersytetów Trzeciego Wieku. W uzasadnieniu podkreśla się znaczenie edukacji dla rozwoju i wykorzystania potencjału starszego pokolenia Polaków oraz wskazuje na ogromną rolę seniorskich organizacji samopomocowych, jakimi są Uniwersytety Trzeciego Wieku.

Cele ogólne i szczegółowe edukacji seniorów

Współczesna andragogika i gerontologia traktują aktywność edukacyjną osób starszych jako ważny predyktor pomyślnego starzenia się.

Celem ogólnym jest włączenie osób starszych w system edukacji obejmujący uczenie się przez całe życie, rozumiane jako wielowymiarowy proces, nadający sens życiu, na tle przemian cywilizacyjnych, społecznych i kulturowych. To również pomoc w rozumieniu życia w zmieniającej się rzeczywistości, dostosowywanie do zachodzących przemian. W konsekwencji celem zasadniczym w edukacji osób starszych powinno być przejęcie lub utrzymywanie odpowiedzialności za własne życie i samodzielne jego kształtowanie.

Formułując cele szczegółowe, kładzie się nacisk na rekonstrukcję wiedzy: dopełnianie, aktualizowanie, rekonstrukcję, reedukację, zmiany w jej rozumieniu oraz rozumieniu siebie i innych.

Edukacja ludzi starszych służyć powinna zdobywaniu umiejętności samowystarczalności i zaradności: nauka uzyskiwania podstaw ekonomicznych, nauka praktycznych umiejętności potrzebnych do życia, nauka działania na rzecz społeczności, nauka dla uzyskania pełni człowieczeństwa (nadająca sens życiu), nauka pomagająca rozwiązywać problemy życiowe (kryzysy rozwojowe, wydarzenia traumatyczne charakterystyczne dla tego etapu życia).

Cele szczegółowe edukacji winny rozwijać jej funkcje:

- kontynuacji rozwoju poznawczego (aktualizacja i rekonstrukcja wiedzy, kontynuacja pasji poznawczej, dbanie o sprawność intelektualną),
- kompensacyjne (realizacja aspiracji, marzeń, pasji, zainteresowań, wcześniej niemożliwych do spełnienia),
- profilaktyki gerontologicznej (zapobieganie złym scenariuszom starzenia się, wzrost poczucia własnej wartości, sensu życia, umocnienie tożsamości),
- adaptacyjne (do nowych wyzwań, warunków społeczno-ekonomiczno-kulturowych),
- ekonomiczne (istotne ogniwo opieki społecznej),
- opiekuńcze (samopomoc, edukacyjny model opieki),
- twórcze (kreowanie własnego życia, rozwój potencjału twórczego, samorealizacja),
- społeczno-kulturowe (współżycie społeczne, współdziałanie, współuczestnictwo, działania na rzecz środowiska społeczno-kulturowego, budowanie właściwego wizerunku starości),
- integracyjno-rekreacyjne (budowanie więzi, solidarności, przyjaźni w wymiarze rodzinnym, społecznym, narodowym i międzypokoleniowym).

Uniwersytety Trzeciego Wieku jako przykład działań edukacyjnych dla osób starszych

Wśród obecnych podmiotów występujących z ofertą edukacyjną znajdują się organizacje pozarządowe, podmioty samorządowe oraz sektor prywatny.

Na szczególne wyróżnienie zasługują Uniwersytety Trzeciego Wieku (UTW), które aktualnie robią zawrotną karierę w Polsce. Walcząc z negatywnym stereotypem starości, przeciwstawiają się pasywnej starości, udowadniając zasadność idei uczenia się przez całe życie. Nie ma obecnie lepszej oferty profilaktyki gerontologicznej. UTW są przykładem dynamicznego i konstruktywnego podejścia do starości, nie wydłużają kolejek do domów starców, pomagają w drastycznym ograniczaniu przeszczerzenia życiowej ludzi starszych.

Budując właściwy wizerunek starości, UTW przeciwdziałają negatywnym zjawiskom społecznym, jakimi są:

- gerontofobia (chorobliwy lęk osób młodych przed starością),
- wiekizm – ageizm (dyskryminacja ze względu na wiek),
- anty-ageizm (zaprzeczanie starości).

UTW stwarzają możliwość kontynuacji własnego rozwoju, realizacji młodzieńczych marzeń i pragnień, które były trudne lub niemożliwe do wykonania we wcześniejszym etapie życia.

Człowiek starszy we wspólnocie uniwersyteckiej ma możliwość doświadczać pełni życia, korzystać w satysfakcjonujący sposób z wolnego czasu, tworzyć i poznawać nowe rzeczy, umacniać więzi z innymi członkami społeczności lokalnych.

UTW działają w zróżnicowanych formach organizacyjno-prawnych. Generalnie można wyróżnić trzy typy UTW:

1. UTW stanowiące integralną część uczelni wyższej, publicznej lub niepublicznej, powołane przez władze uczelni i kierowane przez pełnomocnika rektora. Uczelnia określa zasady działania UTW. Na ogół wspiera UTW w organizacji zajęć dydaktycznych.
2. UTW utworzone z inicjatywy osób starszych jako stowarzyszenia lub fundacje – organizacje pozarządowe, działające na podstawie ustawy - *Prawo o stowarzyszeniach, Ustawy o fundacjach oraz Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie*. Posiadają osobowość prawną. Samodzielnie organizują zajęcia i zaplecze logistyczne. Władze wybierane są zgodnie ze statutem stowarzyszenia. Członkowie – słuchacze UTW opłacają składki członkowskie lub/i wnoszą opłaty za zajęcia. Współpracują z uczelniami wyższymi (patronat naukowy) i jednostkami samorządu lokalnego oraz innymi organizacjami pozarządowymi.
3. UTW utworzone w strukturach jednostek organizacyjnych samorządu lokalnego (np. centrach kultury, centrach kształcenia ustawicznego, bibliotekach,

ośrodkach pomocy społecznej). Władze samorządowe określają zasady działania UTW oraz udzielają wsparcia (np. udostępnianie sal, dofinansowanie zajęć). Słuchacze UTW uiszczają opłaty za zajęcia.

Najliczniejszą grupę wśród UTW w 2012 roku stanowiły organizacje pozarządowe. Szczegółowe zasady organizacji i funkcjonowania określają Regulaminy UTW oraz inne dokumenty wewnętrzne.

Według danych z bazy adresowej UTW Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW w kraju działa 425 placówek UTW, w tym w województwie małopolskim jest ich już 40.

UTW realizują funkcje edukacyjne, dydaktyczno-wychowawcze i społeczno-kulturowe dla osób starszych. Są także konferencje upowszechniające zagadnienia polityki senioralnej, również w wymiarze międzynarodowym (np. Forum III Wieku na Forum Ekonomicznym w Krynicy-Zdroju).

W środowiskach lokalnych UTW stają się animatorami działań na rzecz edukacji, aktywizacji i integracji starszego pokolenia, we współpracy z jednostkami samorządu lokalnego. „Rządowy Program na rzecz Aktywizacji Społecznej Osób Starszych 2012-2013”, wśród priorytetowych działań wymienia edukację.

Coraz częściej w UTW odbywają się praktyki studenckie, przygotowujące młodych ludzi do współpracy z seniorami, a także do opieki nad starszymi ludźmi.

Rosnące szeregi osób na emeryturze to ogromny kapitał społeczny, który może być wykorzystany m.in. poprzez rozwój wolontariatu oraz umiejętne włączanie w organizację działań międzypokoleniowych.

Wyzwania demograficzne winny mobilizować pracodawców do tworzenia instrumentów motywujących starszych pracowników do pozostawania jak najdłużej w zatrudnieniu, a także do angażowania „młodszych” osób starszych, które chcą powrócić na rynek pracy. UTW, prowadząc intensywną edukację w zakresie znajomości obsługi komputera, poczty elektronicznej, Internetu, przeciwdziałają wykluczeniu cyfrowemu osób starszych i wyposażają ich w nowe umiejętności, niezbędne na rynku pracy.

Środowisko UTW, na zakończenie ROKU UTW 2012, opracowało dokument *Pakt na rzecz Seniorów*, zawierający tezy i postulaty do przygotowywanej przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej strategii polityki senioralnej.

Należy również zauważyć, że to na Kongresie UTW w Warszawie, w marcu br. padła propozycja utworzenia Departamentu Polityki Senioralnej w MPiPS, który powstał we wrześniu 2012.

Aktywność środowiska UTW i jego znaczenie w kształtowaniu nowego stylu życia osób starszych została doceniona także przez parlamentarzystów. W Sejmie RP powstał Parlamentarny Zespół ds. Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

Edukacja seniorów – wyzwanie XXI wieku

Priorytetowym celem w zakresie polityki edukacyjnej państwa winno być włączenie jak największej liczby osób starszych do systemu edukacji „Uczenie się przez całe życie (LLL)”, bez względu na wiek, płeć, wykształcenie, miejsce zamieszkania czy warunki ekonomiczne. Pozwoli to na postrzeganie aktywności edukacyjnej jako szeroko rozumianej aktywności ludzkiej, wielowymiarowej, rozciągającej się w ciągu całego życia, nadającej sens życia w każdym wieku, w ramach procesu uczenia się/kształcenia, na tle przemian cywilizacyjnych i kulturowych.

Do wyzwań stojących przed edukacją seniorów należy zaliczyć m.in.:

- poprawę jakości życia osób starzejących się, uwzględniając zdobycze cywilizacyjne,
- upowszechnianie rozwojowego stylu życia – uczenie się jako styl życia,
- włączenie edukacji osób starszych do systemu edukacji ustawicznej,
- przywracanie starszych osób na rynek pracy,
- upowszechnianie wiedzy o starości i ludziach starszych w otoczeniu,
- zmiana wizerunku starości, walka z negatywnym stereotypem starości,
- włączanie do badań gerontologicznych (teren badań, udział w badaniach),
- osvajanie z nowymi technologiami, przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu,
- reaktywacja zawodowa; słuchacze UTW – edukatorami,
- przygotowywanie liderów społecznych,
- rozwijanie wolontariatu seniorów,
- włączanie do lokalnych projektów edukacyjnych, kulturalnych czy socjalnych,
- podejmowanie współpracy międzypokoleniowej,
- realizacja profilaktyki gerontologicznej, przeciwdziałająca się „złym scenariuszom starości”.

Realizacja idei „Uczenia się przez całe życie” z udziałem seniorów i jednocześnie z wykorzystaniem ich potencjałów, do których zaliczyć można m.in.:

- mądrość życiową (wiedza życia, doświadczenie życiowe),
- potencjał społeczny (relacyjny), zaangażowanie w życie społeczne,
- potencjał dotyczący życia rodzinnego, budowanie więzi rodzinnych,
- potencjał psychologiczny (wiara, optymizm, nadzieja, siła woli, umiejętność przetrwania w trudnych sytuacjach),
- potencjał przekazu kulturowego (pamięć historyczna i patriotyczna miasta, regionu, kraju),
- mistrzostwo w wykonywaniu zawodu (wiedza zawodowa, w tym zawody „wymierające”), staje się wyzwaniem polityki społecznej XXI wieku.

KONFERENCJA PODSUMOWUJĄCA: EUROPEJSKI ROK AKTYWNOŚCI OSÓB STARSZYCH I SOLIDARNOŚCI MIĘDZYPOKOLENIOWEJ 2012 - REZULTATY I WYZWANIA NA PRZYSZŁOŚĆ

Fot. M. Salaciński
Władysław Kosiniak-Kamysz, Minister Pracy i Polityki Społecznej; Wiesława Borczyk Prezes Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW i Śląskiego UTW

Powstanie Obywatelski Parlament Seniorów w Polsce?

W Warszawie, w Sali Kolumnowej Sejmu odbyło się 19 grudnia 2012 podsumowanie roku senioralnego w Polsce. Koordynatorem Krajowego Planu Działań ER 2012 było Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. W konferencji udział wzięli przedstawiciele Uniwersytetów Trzeciego Wieku oraz innych organizacji seniorskich, a także instytucji działających na rzecz osób starszych. Konferencję otworzył minister Władysław Kosiniak - Kamysz

-Kończy się Europejski Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej, ale nie kończy się jego idea – powiedział podczas konferencji minister Władysław Kosiniak-Kamysz. – W tym roku w ministerstwie nie tylko mówiliśmy o problemach osób starszych, ale też wiele zrobiliśmy. Warto wspomnieć choćby o powołaniu Departamentu Polityki Senioralnej czy uruchomieniu

„Rządowego Programu na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012 – 2013” (ASOS). W tym roku na ten program przeznaczaliśmy 20 mln zł, w przyszłym roku przeznaczymy 40 mln.

Minister Kosiniak-Kamysz przypomniał, że wysiłki Polski w tym zakresie zostały docenione przez unijnego komisarza zatrudnienia, spraw społecznych i integracji Laszlo Andora, który wymienił nasz kraj jako jeden z trzech, które najwięcej zrobiły w tym roku w dziedzinie polityki senioralnej. Minister przywołał także przykład Irlandii, gdzie powstał obywatelski parlament seniorów, jako dobry przykład do naśladowania.

Tegoroczny program ASOS podsumowała Dyrektor Departamentu Polityki Senioralnej w MPiPS Marzena Breza. – Program cieszył się wielkim zainteresowaniem. Na ogłoszony w jego ramach konkurs wpłynęło ponad 1400 ofert. 425 podmiotów otrzymało środki finansowe. W pierwszej połowie 2013 roku ogłosimy jego kolejną edycję. Dyrektor Breza podkreśliła też, jak istotne w trakcie realizacji konkretnych przedsięwzięć jest partnerstwo publiczno-społeczne, z którego korzystają samorzady przy aktywizowaniu osób starszych.

Także w opinii senatora Mieczysława Augustyna (PO), przewodniczącego Parlamentarnego Zespołu ds. Osób Starszych, seniorom brakuje reprezentacji, brakuje też strategii na rzecz tej grupy społecznej. Przypomniał, że przy samorządach funkcjonują rady seniorów, jednak jest ich w całej Polsce tylko 27.

Przewodniczący Parlamentarnego Zespołu ds. Uniwersytetów Trzeciego Wieku poseł Michał Szczerba (PO) uznał, że parlament seniorów mógłby powstać na bazie rad seniorów, dlatego należy zachęcać samorzady do ich powoływania. Powiedział, że taki parlament funkcjonuje np. w Irlandii, zbiera się regularnie, ma swoje komisje, np. ds. edukacji i polityki społecznej, ma też swoich przedstawicieli w różnych instytucjach rządowych. Opiniuje i konsultuje akty prawne oraz dokumenty dotyczące osób starszych.

Podczas konferencji odbyły się dwa panele dyskusyjne poświęcone działaniom sektora publicznego i niepublicznego w zakresie promowania aktywności społecznej osób starszych i solidarności międzypokoleniowej: pierwszy z udziałem parlamentarzystów, przedstawicieli władz samorządowych i ekspertów; drugi z udziałem organizacji działających na rzecz osób starszych, w tym przedstawicieli Uniwersytetów Trzeciego Wieku oraz innych beneficjentów Rządowego Programu ASOS. Z ramienia Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW i Śląskiego UTW wystąpiła prezes Wiesława Borczyk.

Wiesława Borczyk

IRLANDZKI PARLAMENT SENIORÓW

Co to jest ISCP?

Parlament Irlandzki dla osób starszych jest reprezentatywną organizacją osób starszych w Irlandii.

Parlament jest bezpartyjną polityczną organizacją, promującą poglądy osób starszych na rozwój polityki krajowej i podejmowanie decyzji rządowych.

Parlament jest prowadzony przez starszych wolontariuszy, wybieranych corocznie na Zwyczajnym Walnym Zjeździe

Parlamentu przez delegatów z organizacji afiliowanych. ISCP posiada obecnie 400 stowarzyszonych organizacji, które reprezentują ponad 100.000 członków.

Taka ilość członków oznacza, że ISCP ma rzeczywisty mandat na to, aby być głosem osób starszych w Irlandii.

Cele ISCP:

- Chce być silnym głosem reprezentującym ludzi starszych i ich potrzeby na poziomie międzynarodowym, krajowym i lokalnym.
- Promuje solidarność między pokoleniami.
- Podejmuje wspólne działania w ramach i imieniu organizacji zrzeszonych w celu zapewnienia lepszej koordynacji polityk i skuteczności, przy jednoczesnym zapewnieniu, że stowarzyszone grupy zachowują swoją autonomię.
- Podejmuje tematy i działa dla poprawy jakości życia osób starszych.
- Rozwija współpracę z organizacjami działającymi na rzecz poprawy jakości życia osób starszych.
- Reprezentuje kwestie/problemy osób starszych przed rządem.

ISCP Karta Praw

Prawo do niezależnego, aktywnego i pełnego życia bez dyskryminacji ze względu na wiek, płeć, stan cywilny, stan rodzinny, orientację seksualną, niepełnosprawność, religię, pochodzenie etniczne, społeczność imigracyjną.

Prawo do odpowiedniej emerytury, która umożliwi starszym osobom przyzwoity standard życia.

Prawo do odpowiedniego mieszkania, pozwalającego sprostać potrzebom starszych osób, łącznie z dostosowaniem jego zabudowy i wyposażenia. Zapewnienie dostępu do subwencji i dotacji w celu umożliwienia osobom starszym dostosowania swoich domów lub domów ich rodzin w taki sposób, aby dalej żyć w środowisku rodzinnym.

Prawo do odpowiedniej opieki długoterminowej, w tym usług domu opieki, które są przystępne, a które będą zaspokajać potrzeby osób starszych.

Prawo do odpowiedniej kompleksowej służby zdrowia, opartej na pozytywnym zobowiązaniu do dbałości o zdrowie osób starszych.

Prawo do dobrze zorganizowanej usługi Pomoc, która jest odpowiednio finansowana, a organizowana jest we współpracy z lokalnymi wspólnotami.

Prawo do uczestnictwa w edukacji formalnej i nieformalnej, dla osób trzeciej generacji.

Prawo starszych pracowników do przedemerytalnych Kursów Planowania, w tym przerwy w takich kursach. Dostęp do elastycznych godzin pracy, podział pracy i możliwość przejścia na wcześniejszą emeryturę.

Prawo do udziału w organach, które zajmują się sprawami osób starszych, a ich opinie są brane pod uwagę.

Prawo do wyrażenia opinii przed rządem na wszystkich poziomach, aby umożliwić starszym ludziom przekazywanie swoich poglądów na tematy, które mają wpływ na jakość ich życia.

Uznanie, że jako obywatele Unii Europejskiej, osoby starsze mają prawo do udziału w odpowiednich programach, które są wspierane przez Unię Europejską, w celu umożliwienia im rozwinięcia w pełni swojej aktywności obywatelskiej oraz prawo do współpracy z osobami starszymi w ramach Unii Europejskiej.

Prawo do podróży, wypoczynku w obiektach rekreacyjnych, w tym możliwości wyrażania siebie, poprzez działania w celu rozwoju osobistego i spełnienia.

Informacji udzielił dyplomata irlandzki, funkcjonariusz Komisji Europejskiej, a w tej chwili koordynator w Brukseli spraw związanych z obecną Prezydencją Irlandii w UE - dr Sean O'Riain.

Halina Komar

18 grudnia 2012 r. w Centrum Nauki Kopernika w Warszawie odbyła się konferencja inicjująca upowszechnianie w Polsce europejskiej agendy na rzecz uczenia się dorosłych.

Organizatorem konferencji było Ministerstwo Edukacji Narodowej Departament Strategii oraz Dyrekcja Generalna Edukacja i Kultura Komisji Europejskiej. Celem Konferencji była prezentacja europejskiej agendy na rzecz uczenia się dorosłych oraz rozwój polityki na rzecz uczenia się dorosłych w Polsce.

Wiesława Borczyk jako prezes Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW została zaproszona przez MEN do udziału w w. w konferencji.

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA SAMORZĄDOWA „SAMORZĄD TERYTORIALNY PRZYJAZNY SENIOROM”

Konferencję w siedzibie Polskiej Akademii Umiejętności zorganizowały wspólnie: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Federacja Regionalnych Związków Gmin i Powiatów RP, Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski oraz Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń UTW. Na spotkanie przybyli samorządowcy, przedstawiciele środowisk UTW oraz seniorzy. Konferencję poprowadził Kazimierz Barczyk, przewodniczący sejmiku województwa małopolskiego, przewodniczący Federacji Regionalnych Związków Gmin i Powiatów RP.

Minister Kosiniak-Kamysz opowiedział o Rządowym Programie na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS) oraz o początkach tworzenia polskiej polityki senioralnej. Przedstawił również statystyki, zgodnie z którymi województwo małopolskie jest na drugim miejscu (za województwem mazowieckim) pod względem liczby projektów na rzecz seniorów, realizowanych w ramach ASOS. Minister zachęcił obecnych na konferencji działaczy społecznych i samorządowców do aktywnego działania z myślą o osobach starszych. – Programy tworzą ludzie – w małej ojczyźnie, w społeczności lokalnej – podkreślił Władysław Kosiniak-Kamysz.

Ważną częścią konferencji były wystąpienia osób związanych z ruchem UTW. Wiesława Borczyk, prezes Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW, podsumowała najważniejsze wydarzenia Europejskiego

Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej oraz scharakteryzowała działalność polskich UTW. – Uważam, że UTW mogą być świetnymi partnerami do współpracy z administracją publiczną i podmiotami gospodarczymi – stwierdziła. Prof. Andrzej Mania, prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, opowiedział o działalności UTW przy UJ oraz podkreślił potrzebę utrzymywania wysokich standardów przez uniwersytety dla seniorów.

Maciej Zdziarski, red. naczelny portalu StarsiRodzice.pl i prezes Instytutu Łukasiewicza, przedstawił główne idee projektów realizowanych przez fundację w ramach ASOS. Od tego, na ile zrozumiemy starzenie i zaakceptujemy pewne zmiany, zależy jakość życia przyszłych pokoleń – zauważył.

Nie zabrakło także wystąpień samorządowców. O swoich doświadczeniach w zakresie działalności na rzecz aktywizacji seniorów oraz o poglądach na politykę senioralną opowiedzieli m.in. Maria Pędrak, wiceprezydent Oświęcimia oraz Jan Golonka, starosta nowosądecki. – Musimy wykorzystać doświadczenie osób starszych dla naszego dalszego rozwoju – stwierdził Jan Golonka.

Z Sąddeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w konferencji uczestniczyli również: Mariola Pękala-Piekarska, Jadwiga Banach, Aneta Kruk, Lucyna Bocheńska-Kuleta, Halina Hejmej, Leokadia Sławecka i Tadeusz Legutko.

RADA ds POLITYKI SENIORALNEJ - MPiPS

Rada do spraw Polityki Senioralnej, zwołana przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej, ma być gremium, które ułatwi tworzenie długofalowej polityki senioralnej państwa w formule partycypacyjnej

Wśród uczestników spotkania inauguracyjnego znaleźli się przedstawiciele: urzędów centralnych, instytucji samorządowych, pracodawców, związków zawodowych, uczelni, organizacji trzeciego sektora, w tym Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

Spotkanie otworzył Minister Pracy i Polityki Społecznej Władysław Kosiniak-Kamysz, który podkreślił, że „przygotowując długofalową politykę senioralną nie chcemy ograniczać się do przesyłania gotowych propozycji do konsultacji. Chcemy jak najszerszej partycypacji od samego początku jej budowania. I stąd pomysł powołania tej Rady. Tylko tak uda się nam sformułować politykę Polski skuteczną wobec wyzwań starzejącego się społeczeństwa. Mam nadzieję również, że Rada stanie się fundamentem przyszłego Parlamentu Seniorów, a także będzie znaczącym partnerem współpracy międzynarodowej w UE w tym obszarze”.

Na spotkaniu inauguracyjnym Marzena Breza, Dyrektor Departamentu Polityki Senioralnej MPiPS, przedstawiła główne obszary tematyczne i harmonogram prac Rady. Poseł Michał Szczerba, przewodniczący Parlamentarnego Zespołu ds. Uniwersytetów Trzeciego Wieku zreferował inicjatywę utworzenia Obywatelskiego Parlamentu Seniorów. Prof. B. Samoliński, przewodniczący Koalicji na rzecz Zdrowego Starzenia, przedstawił opracowanie: „Biała Księga na temat Zdrowego Starzenia”.

Społeczność UTW reprezentowali na posiedzeniu Rady przedstawiciele Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW i Ogólnopolskiego Porozumienia UTW.

PROJEKT „WSPÓŁGRANIE, WSPÓŁTWORZENIE, WSPÓŁDZIAŁANIE”

Mariola Pękala-Piekarska

Projekt zakłada przeprowadzenie nowatorskiego programu o charakterze edukacyjno-integracyjnym, w który zaangażowani będą przedstawiciele pokolenia seniorów i młodzieży gimnazjalnej, a także media na Sądecczyźnie. Niniejszy projekt zakłada wygłoszenie niezwykle interesujących, zarówno dla młodego, jak i starszego pokolenia wykładów, dotyczą-

cych m.in.: aktualnych wyzwań związanych z procesem integracji europejskiej i członkostwem Polski w UE, praw członków Unii, ale także zagadnień związanych z kulturą i sztuką europejską. Rozwinięciem wykładów będzie zorganizowanie interesujących spotkań warsztatowych. Będą to warsztaty: prawnicze, fotograficzne, teatralno –muzyczne, rękodzieła artystycznego oraz plastyczne. Relacje z przebiegu projektu, zdjęcia, ciekawostki z warsztatów prawniczych, a także przemyślenia uczestników będą zamieszczane na stronie internetowej wnioskodawcy oraz w Biuletynie, który zostanie wydany w ramach projektu.

W ramach projektu zaplanowano:

Przeprowadzenie wykładów otwartych, w których będą mogli brać udział nie tylko słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku, ale także przedstawiciele innych organizacji seniorskich, młodzież gimnazjalna, a także mieszkańcy Miasta i Powiatu Nowosądeckiego. Wykłady będą nawiązywały do tematyki realizowanej na warsztatach. Planowane jest przeprowadzenie 15 wykładów po 2 godziny lekcyjne.

Przeprowadzenie warsztatów prawniczych. Ich celem jest uzyskanie informacji o wszelkich przeszkodach, które mogą napotykać w życiu codziennym obywatele europejscy, którzy mieszkają, uczą się, pracują, robią zakupy lub podróżują po krajach należących do Unii Europejskiej. Bycie obywatelem jednego z państw członkowskich Unii oznacza także posiadanie obywatelstwa unijnego. Warto pamiętać, że obywatelstwo UE nie jest jedynie wzniosłą ideą, ale wynika z niego szereg praw wymienionych w traktatach UE.

Przeprowadzenie warsztatów teatralno-muzycznych. Przedmiotem tychże zajęć było przygotowanie przez seniorów i młodzież „Szopki Regionalnej”. Działania obejmowały zakres od napisania scenariusza do przygotowania kostiumów i scenografii. Uczestnicy warsztatów mieli także za zadanie zebrać pastorałki, kolędy, przyśpiewki pochodzące z regionu

nowosądeckiego, pastorałki i kolędy tradycyjne, wiersze poetów sądeckich, które następnie wykorzystano do stworzenia przedstawienia jasełkowego. Efekt końcowy warsztatów w postaci „Szopki Regionalnej” został zaprezentowany dla szerokiej publiczności seniorów i młodzieży gimnazjalnej, podczas wykładów audytoryjnych Sądeckiego UTW, w których wzięło udział ponad 300 osób.

Przeprowadzenie warsztatów fotograficznych pt. „Kobiety gospodarne”. Warsztaty prowadzone są przez artystę-fotografa, który poznaje słuchaczy Sądeckiego UTW oraz młodzież gimnazjalną z tajnikami fotografii. Planuje się przeprowadzenie 24 spotkań po 2 godziny lekcyjne. Warsztaty „Kobiety Gospodarne” to wieloaspektowe działanie edukacyjne w zakresie fotografii. Na potrzeby zajęć został zakupiony sprzęt fotograficzny.

Przeprowadzenie warsztatów plastycznych. Podczas tych warsztatów uczestnicy mogą spróbować swoich sił w malarstwie, rzeźbie oraz innych dziedzinach sztuki. Warsztaty odbywają się w pracowni plastycznej, mieszczącej się w Miejskim Ośrodku Kultury w Nowym Sączu.

Warsztaty rękodzieła artystycznego. Ważnym elementem kultury i sztuki naszych przodków jest szeroko rozumiane rękodzielnictwo, obejmujące takie elementy jak: haft, koronkę, bukiciarstwo czy bibułkarstwo. Są to umiejętności w czasach nam współczesnych niemal zapomniane, dlatego warto podejmować trud uczenia i przypominania tych technik twórczych.

Wernisaż. Finalnym efektem warsztatów fotograficznych, plastycznych, rękodzieła artystycznego będzie wystawa, wykonana przez uczestników poszczególnych kursów. Będzie ona miała miejsce w Miasteczku Galicyjskim Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu, z którym stowarzyszenie stale współpracuje. Ekspozycja własnoręcznie wykonanych prac uczestników projektu będzie wzbogacona fotografiami, prezentującymi etapy powstawania poszczególnych prac w czasie zajęć.

Dokumentacja filmowa z realizacji projektu. Film będzie najpełniejszym odzwierciedleniem tego, co działo się na poszczególnych zajęciach. Zarówno prowadzący, jak i uczestnicy warsztatów będą mieli możliwość przekazania własnych spostrzeżeń i opinii. Planuje się, że projekcja filmu odbędzie się podczas wernisażu. Ponadto film z realizacji projektu zostanie nagrany na płytce CD i bezpłatnie rozdystrybuowany do innych UTW w Polsce. Będzie także zamieszczony na stronie internetowej.

Mariola Pękala Piekarska
Koordynator projektu

MALARSKIE PODZIEMIE...

Fot. A. Kruk

W Małej Galerii - Jerzy Michalak z grupą słuchaczy SUTW

Każde spotkanie ze słuchaczami SUTW daje zaskakujące rezultaty...

W podziemiach Małej Galerii, gdzie powstawały „Magiczne Stoliki Teatru” za dotknięciem magicznej różdżki, a właściwie... pędzla, rozbudzają się tym razem malarskie osobowości. Nie jest łatwo, po latach wewnątrz-

nych uprzedzeń wziąć do ręki pędzel, farby i stanąć przed pustą płaszczyzną papieru... Jak pokonać materię, dokonać wyboru tematu i przełożyć go na barwne plamy i kreski?! Jak namalować lepiej... od wnuków!? Czy w tym wieku wypada malować? Z środy na środę, pokonujemy wszelkie obawy i opory. Powstały już kompozycje malarskie w zaskakujących tonacjach kolorystycznych i różnorodnych fakturach. Spróbowaliśmy się zmierzyć z „martwą naturą” oraz collagem. Odnoszę wrażenie, że wiele osób zaskoczyło samych siebie... Odkryło coś, co w nich drzemało od dawna!

W tym doborowym towarzystwie pań, znalazł się wreszcie utalentowany mężczyzna... co z przyjemnością, odnotowuję. Czeka nas jeszcze przygoda z pastelami. Z rysunkiem... jego ekspresją i bogactwem kreski. Na pewno, wiele satysfakcji dostarczy również tworzenie grafik przy użyciu czerni i bieli. Jestem przekonany, że na zakończenie warsztatów będziemy mieli co pokazać... Wernisaż na pewno będzie wydarzeniem!

*Jerzy Franciszek Michalak
art. plastyk*

Fot. E. Winiarska

WIEŚCI Z RĘKODZIEŁA

Piękna Pani Zima nadal nam panuje, jednak dni są już dłuższe i w przyrodzie daje się odczuć nieśmiałe ożywienie. Łaty zieleni wśród śniegu przemierzają dostojnie gawrony, radosny zaćwierk sikorek, a nawet niespodziewany trel kosa, którego wczoraj zobaczyłam na jarządzie – to wszystko oznaki, iż Pani Wiosna może niebawem się pojawić. Tak jest w przyrodzie. A u nas?

U nas tzn. na zajęciach rękodzieła, prowadzonych przez Panią Elżbietę Winiarską całkowicie przeminęła zima. Skończył się okres tworzenia mieniących się bajecznymi kolorami ozdób choinkowych. Odstawiłyśmy do szaf piękne choinki, koszyczki, gwiazdki zrobione z koralików i cekinów, piękne kule kwiatowe, złożone metodą origami z kolorowych karteczek, urocze aniołki z koralików i te z bibuły, podobne do tych babcynych oraz wiele innych wspaniałych ozdób. Teraz na naszych zajęciach zdecydowanie dominują kolory wiosenne, a zwłaszcza słoneczna żółć, którą nasycone są nie tylko kurczaki, pisanki, ale również koszyczki i kwiaty. Oczywiście, najwięcej robimy pisanek, a ich wielkość i metody zdobienia są różne. Wspaniale wyglądają pisanki zdobione metodą quillingu – tu różnokolorowe paseczki papieru zwinięte na wykałaczkach, grzebykach, a uformowane w kulki, kwiatki, listeczki – zachwycają każdego. Wszystkie też na pewno przyznamy, iż takich subtelnych i pięknych quillingowych kompozycji kwiatów, kurczaków i zajaczków, jakie tworzy nasza koleżanka Bernadka – nie potra-

fi nikt wykonać. Oprócz metody quillingu, wiele koleżanek zdobi pisanki;

- koralikami – w czym przoduje Danusia,
- kolorową bibułą,
- wstążkami – metodą Karczochową.

Oprócz pisanek urzekają kolorami i kształtami kurczaki, łabędzie, koszyczki, żmudnie składane techniką origami, złociste puchate kurczaki z włóczki, których to wykonywania nauczyła nas koleżanka Janina, koszyczki z kwiatami, koszyczki na pisanki.

Nie sposób w skrócie wymienić powstających tutaj przepięknych wyrobów, nie sposób też opisać wspaniałej atmosfery panującej na zajęciach, tego koleżeństwa, bo jeśli któraś z nas czegoś potrzebuje, zaraz kilka oferuje swą pomoc w pokazaniu, nauczaniu, poinformowaniu, zakupieniu „gdzieś tam”.

Gwar, śmiech, radość z bycia tutaj, zadowolenie z efektów własnego wysiłku i uznania koleżanek przyciąga coraz więcej chętnych. Już dwa razy w tygodniu spotykamy się na zajęciach rękodzieła i oprócz ozdób, o których wyżej wspominałam, dziergamy na szydełkach, na dru-

tach, haftujemy. Prowadząca zajęcia Elżbieta Winiarska, otwarta jest na wszystkie techniki – chciałaby nas zainteresować jeszcze bardziej robótkami na drutach – są takie piękne serwety, a jakie piękne swetry można zrobić!

Elżbieta nie ma czasu chorować, zresztą świetnie się ma – widocznie służy jej nasze zwariowane towarzystwo – chyba nas lubi! I to ze wzajemnością!!!

Uczestniczka warsztatów rękodziela artystycznego

REGIONALNA SZOPKA SĄDECKA - „MY SĄDECCY Z WAMI KOLEŃNICY”

Barbara Porzucek

Projekt pt. „*Współgranie, współtworzenie, współdziałanie*” zakładał przeprowadzenie nowatorskiego programu o charakterze edukacyjno-integracyjnym, w który zaangażowani byłiby przedstawiciele seniorów i młodzieży gimnazjalnej oraz sądeckie media. Jedną z propozycji poszukiwania i tworzenia nowych relacji pomiędzy starszym i młodym pokoleniem oraz

w zakresie budowania wzajemnych więzi i kształtowania pozytywnego postrzegania osób starszych wśród młodzieży były warsztaty teatralno – muzyczne.

Efektom warsztatów teatralno – muzycznych miała być Regionalna Szopka Sądecka pt. „*My sądeccy z wami kolędnicy*”.

Spektakl został przygotowany przez słuchaczy Sądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku (14 studentek), młodzież I Gimnazjum i Liceum im. J. Długosza w Nowym Sączu (13 uczniów) oraz 4 uczennice SP nr 3 im. Jana Kochanowskiego w Nowym Sączu, SP nr 20 im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Nowym Sączu, i SP nr 2 im. Św. Kingi w Kamionce Wielkiej pod kierunkiem Barbary Porzucek.

Podczas warsztatów teatralno-muzycznych uczestnicy - seniorzy i młodzież - napisali scenariusz, opierając się na zebranych wcześniej tekstach poetów i kompozytorów sądeckich (*Jerzego Masióra i Aleksandra Porzucka*), pastorałkach, kolędach, przyśpiewkach pochodzących z regionu sądeckiego (np. *Marcina Adamka*) oraz pastorałkach i kolędach tradycyjnych. Uczestnicy warsztatów przygotowali również scenografię i kostiumy do spektaklu oraz zajęli się przygotowaniem oprawy scenicznej (światło, nagłośnienie).

Przygotowania do spektaklu odbywały się w Sali Kominkowej Małopolskiego Centrum Kultury „Sokół” w Nowym Sączu i w sali gimnastycznej ILO im. J. Długosza w Nowym Sączu. Młodzież oraz większość studentek SUTW przygotowana była w zakresie prawidłowego wykorzystania aparatu głosowego, umiejętności pracy nad materiałem słowno – muzycznym, ponieważ uczestniczyła już warsztatach muzycznych SUTW, zajęciach artystycznych prowadzonych przez Barbarę Porzucek. Najważniejszymi działaniami podczas prób było zatem wykształcenie umiejętności zachowania się

na scenie podczas występu, rozbudzenie pomysłowości i odwagi pokazywania się na scenie, wykształcenie umiejętności poszukiwania odpowiedniej interpretacji utworu oraz umiejętności pracy z mikrofonem.

Seniorzy i młodzież chętnie podejmowali wspólne działania, wymieniali doświadczenia w zakresie pracy scenicznej, przygotowywania scenografii i kostiumów. Rozmawiali ze sobą o zwyczajach i tradycjach Świąt Bożego Narodzenia, kolędnikach, szopkach, ale również o współczesnym świecie, o problemach, radościach seniorów i młodych ludzi. Każda próba była okazją do spotkania przy kawie czy herbacie. Młodzież chętnie „pałaszowała” ciasta upieczone przez seniorki. Nie obeszło się także bez wspólnego obdarowania się prezentami z okazji Św. Mikołaja, złożenia sobie życzeń świątecznych i noworocznych.

Praca w trakcie przygotowań do spektaklu, odpowiedzialność za końcowy efekt, wzajemna pomoc, dodatkowe próby, rozmowy i dyskusje znakomicie budowały serdeczne więzi pomiędzy starszym i młodym pokoleniem.

Uczestnicy warsztatów teatralno – muzycznych w ramach przygotowań do *Szopki*, wzięli udział w koncercie z okazji I Nowosądeckiego Pochodu Trzech Króli.

Regionalna Szopka Sądecka pt. „*My sądeccy z wami kolędnicy*” została zaprezentowana 10 stycznia 2013 r. podczas wykładu audytoryjnego SUTW w sali im. K. Lipińskiego w MCK „Sokół” w Nowym Sączu. Zajęcia warsztatowe i spektakl zostały sfilmowane przez Regionalną Telewizję Kablową – Nowy Sącz, TV – NS, Vectra Nowy Sącz i przedstawione w programach lokalnych mieszkańcom Nowego Sącza i regionu. W gazetach codziennych (m. in. „Gazeta Krakowska”) oraz na portalach internetowych (np. „Sądeczanin”) można było przeczytać artykuły i zobaczyć zdjęcia z przedstawienia.

Efektom pracy warsztatów teatralno – muzycznych była publiczna prezentacja „*Nowosądeckiej Szopki Regionalnej*”, aktywizacja muzyczno – teatralna, kulturalna oraz intelektualna uczestników zajęć i nawiązanie współpracy między seniorami i młodzieżą. Była to znakomita forma tworzenia dobrych relacji w kontaktach między starszym i młodym pokoleniem.

*mgr Barbara Porzucek –
prowadząca warsztaty teatralno - muzyczne*

« RADOŚĆ, ŁZY I ..... CIASTECZKA »

Od zawsze lubiliśmy śpiewać, dlatego mama zaprowadziła nas na zajęcia do Cioci Basi. Nie myślałyśmy tylko, że to taka ciężka praca – ćwiczenia oddechu, dykcji, czystego dźwięku...

A potem Ciocia powiedziała, że jesteśmy na tyle przygotowane, żeby wystąpić przed publicznością. I zaczęła się jeszcze cięższa praca, czyli próby.

W MCK SOKÓŁ bardzo się nam podobało (najbardziej wielka scena) i poznałyśmy tam wiele osób – z gimnazjum, liceum i przede wszystkim panie z Uniwersytetu. Wszyscy byli bardzo sympatyczni. Były wspólne żarty, herbata i pyszne ciasteczka. Panie poprawiały humor, pocieszały, kiedy coś nam nie wychodziło, dodawały otuchy, kiedy miałyśmy tremę. To było trochę tak, jakbyśmy miały dużo babć. Były śmieszne momenty i powtarzanie w kółko tego samego, ale kiedy Ciocia traciła cierpliwość (do nas i nie tylko), to łzy były tuż-tuż. Na szczęście Szopka się udała i cały stres zniknął. Po występie jeszcze posiedzieliśmy razem, a panie – babcie rozdały wszystkim czekoladki w ślicznych pudełeczkach origami.

Bardzo się cieszymy, że mogłyśmy brać udział w tym przedstawieniu, bo teraz już wiemy, jaka to ciężka praca. Mamy nadzieję, że jeszcze kiedyś uda nam się spotkać z paniami, z innymi uczestnikami i znowu świetnie się bawić.

Berenika i Marianna Dywan

*– uczestniczki warsztatów teatralno – muzycznych,
uczennice 4 klasy SP nr 20 w Nowym Sączu*

Fot. A. Łopuch

SYLWETKI

PASJA ŁĄCZY POKOLENIA

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, włączając się w obchody Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej - 2012, ogłosił konkurs „Pasja łączy pokolenia”. Marszałek Województwa Małopolskiego Marek Sowa objął w konkursie patronatem honorowym. Za główną ideę tego przedsięwzięcia przyjęto twórczą integrację pokoleń. 10 grudnia 2012 r. odbyło się posiedzenie Kapituły Konkursowej, która postanowiła przyznać nagrody w trzech kategoriach: multimedialnej, plastycznej i literackiej. Do konkursu wpłynęły 174 prace z całej Małopolski.

Miło nam poinformować o wyróżnieniu w kategorii multimedialnej, które otrzymała nasza koleżanka Jolanta Kieres z grupą swoich uczniów z Rdziostowa za pracę pt. „Nasze korzenie w Rdziostowie, a skrzydeł dodaje nam Esperanto”.

Poniżej prezentujemy wyróżnioną w konkursie pracę.

NASZE KORZENIE W RDZIOSTOWIE, A SKRZYDEŁ DODAJE NAM ESPERANTO

„Są tylko dwie rzeczy, w które można wyposażyć własne dzieci:

Pierwszą są korzenie, a drugą – skrzydła”.

Holding Carter

Zajęcia w szkole

Uczniowie ze Szkoły Podstawowej w Rdziostowie biorą udział w zajęciach pozalekcyjnych języka esperanto, prowadzonych przez panią Jolantę Kieres. Esperanto to międzynarodowy język, którego symbolem jest zielona flaga, mająca w rogu zieloną gwiazdę na białym tle. Zielony to kolor nadziei. Dzięki inicjatywie Stowarzyszenia „Korzenie i Skrzydła” i współpracy z Oddziałem Polskiego Związku Esperantystów w Nowym Sączu, zajęcia dla uczniów są bezpłatne i prowadzone w szkole od 4 lat.

Kobieta z pasją

Pani Jolanta jest emerytowanym lekarzem stomatologiem i mieszka w Nowym Sączu. Jest to osoba cierpliwa, uśmiechnięta i pełna energii. Odwiedziła wiele krajów, między innymi: Niemcy, Chiny, Meksyk, Brazylię, Republikę Płd. Afryki, Japonię, Sri Lankę. Teraz ponownie pojechała do Afryki, aby zwiedzić kolejny kraj na tym kontynencie i spotkać się tam z esperantystami. Z każdej odbytej podróży przywoziła nam pamiątki. Dostaliśmy wachlarze, bardzo dużo widokówek i figurek. Z niecierpliwością czekaliśmy na powrót naszej pani

Pasja łączy pokolenia - Jolanta Kieres

Fot.: Arch. J. Kieres

Uroczystość obchodów 90-lecia powstania szkoły w Rdziostowie, luty 2013 r.

Podziękowania uczniów i Dyrekcji Szkoły w Rdziostowie oraz Sądeckiego UTW, 2012 r.

Darek Popiela, Białystok 2009 r.
Universala Kongreso

Forum Ekonomiczne w Krynicy-Zdroju
prof. Reinhard Selten, Alicja Krzywdzińska,
Jolanta Kieres

Rynek w Nowym Sączu, spotkanie
z Apacida z Brazylii i Janem z Holandii

Dzieci z Białej Wyżnej w trakcie zajęć

Biczycie, przedstawienie
- scena z królikiem

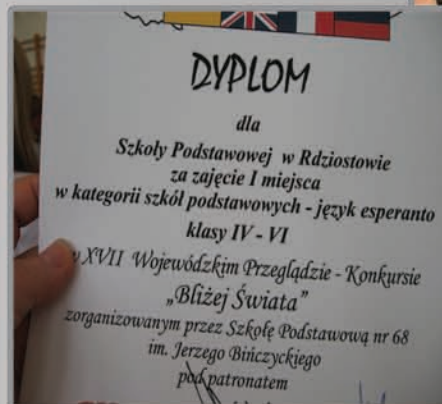
FOGO 2012 r.

Przedstawienie w Szkole
Podstawowej w Rdziostowie

Uczniowie ze szkoły w BENINO
korespondują z dziećmi z Biczyc

I miejsce w konkursie „Bliżej Świata”, 2010 r.; Laura Karpień,
Waldemar Mróz, Darek Popiela, nauczycielka Anna Wieczorek

Konferencja Podsumowująca: Europejski Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej 2012 - rezultaty i wyzwania na przyszłość

Warszawa, Sala Kolumnowa Sejmu, 19 grudnia 2012 r.

Fot.: Miłosz Sałaciński

Fot.: Jacek Szczepaniak

Uczestnicy panelu dyskusyjnego

Michał Szczerba, Poseł na Sejm RP, Przewodniczący Parlamentarnego Zespołu ds. Uniwersytetów Trzeciego Wieku;
Władysław Kosiniak - Kamysz, Minister Pracy i Polityki Społecznej;
Czesława Ostrowska, Podsekretarz Stanu w MPiPS;
Wiesława Borczyk, Prezes Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW i Sądeckiego UTW; Krystyna Męcik, Prezes UTW Łąży

Ogólnopolska Konferencja pn. „Samorząd Terytorialny Przyjazny Seniorom. Uniwersytety Trzeciego Wieku” Polska Akademia Umiejętności w Krakowie, 15 lutego 2013 r.

Jan Golonka,
Starosta Nowosądecki

Wiesława Borczyk,
Prezes Ogólnopolskiej
Federacji Stowarzyszeń
UTW i Sądeckiego UTW

prof. dr hab. Andrzej Mania, Prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego; Wiesława Borczyk, Prezes Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW i Sądeckiego UTW;
Kazimierz Barczyk, Przewodniczący Federacji Regionalnych Związków Gmin i Powiatów RP, Przewodniczący Konwentu Przewodniczących Sejmików Województw RP;
Władysław Kosiniak-Kamysz, Minister Pracy i Polityki Społecznej;
prof. dr hab. Andrzej Białas, Prezes Polskiej Akademii Umiejętności

Fot.: Tadeusz Legutko

**Spotkanie inauguracyjne
Rady do spraw Polityki Senioralnej
Warszawa, 18 lutego 2013**

Uczestnicy spotkania

Fot.: Miłosz Sałaciński

dr Marzena Breza, Przewodnicząca Zespołu ds. Polityki na Rzecz Osób Starszych w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej;
Michał Szczerba, Poseł na Sejm RP, Przewodniczący Parlamentarnego Zespołu ds. Uniwersytetów Trzeciego Wieku;
Władysław Kosiniak - Kamysz, Minister Pracy i Polityki Społecznej

**Zebranie sprawozdawczo-wyborcze Stowarzyszenia
Sądecki Uniwersytet Trzeciego Wieku**

Starostwo Powiatowe, Nowy Sącz, 20 grudnia 2012 r.

Fot.: Tadeusz Legutko

Serdeczne gratulacje dla Wiesławy Borczyk,
Prezesa Sądeckiego
Uniwersytetu Trzeciego Wieku
na lata 2012-2016

**Plebiscyt „Sądeczanin Roku 2012”
MCK SOKÓŁ Nowy Sącz, 23 lutego 2013 r.**

Fot.: Tadeusz Legutko

Wykłady audytorne i specjalistyczne

Wiesława Borczyk, Prezes Ogólnopolskiej
Federacji Stowarzyszeń UTW
i Sądeckiego UTW;
prof. dr hab. Ryszard Czernecki, UJ CM Kraków

dr Anna Kalinowska -
Fundacja Ziemia i Ludzie, Warszawa

Wykład w sekcji przyrodniczo-geograficznej

Agnieszka Nowakiewicz,
psycholog - sekcja psychologiczna

prof. Jadwiga Nessler,
Klinika Chorób Wieńcowych,
Instytut Kardiochirurgii CM UJ Kraków

dr Alicja Badetko
- Wyższa Szkoła
Humanistyczno-Teologiczna
w Tychach

Maria Marciniowska, Muzeum Okręgowe Nowy Sącz
- sekcja kulturoznawstwa

Wojciech Molendowicz z grupą słuchaczy

Słuchacze sekcji kulturoznawstwa

Patrycja Wójcik-Tabol
- Instytut Nauk Geologicznych
UJ Kraków

Maria Słaby - TEB Edukacja,
Nowy Sącz

z podróży, bo zawsze chętnie opowiadała nam swoje przygody. Choć przez chwilę mogliśmy poczuć, jakbyśmy tam byli razem z Nią.

Na zajęcia przychodziliśmy z radością. Pani Kieres wszystkie nowe reguły wykladała nam powoli i zrozumiale. My oczywiście wszystko rozumieliśmy. Lekcje odbywały się regularnie. Pani Jolanta mobilizowała nas do uczenia się języków, bo mówiła: „Można się z kimś porozumieć i coś w życiu osiągnąć”.

Nowe osoby w naszym życiu

Na lekcjach korespondowaliśmy ze znajomymi naszej pani z innych krajów. Wielką radość sprawiało nam otrzymywanie listów i pocztówek z najodleglejszych zakątków świata, a ogromną satysfakcję odczuwaliśmy, kiedy samodzielnie mogliśmy przetłumaczyć treść korespondencji.

Parę razy przyjechała do nas przyjaciółka pani Kieres, która jest reżyserem. Gdy przygotowaliśmy się do odgrywania scenek, mówiła nam, co można by jeszcze poprawić i udoskonalić. Czuliśmy się jak prawdziwi aktorzy na planie filmowym.

Na początku język esperanto był dla nas trudny, ponieważ mylił się nam z angielskim, ale z czasem nauczyliśmy się radzić sobie z nimi dwoma. Pani mówiła: „Najpierw pracujemy, by wyszło jak najlepiej, a potem zbieramy sukcesy”. Mobilizowała nas także pani Anna Wiczorek-nauczycielka anglistka, która od początku uczęszczała na zajęcia oraz pani dyrektor - Urszula Łabuda, która zawsze podkreślała, że warto uczyć się języków obcych.

Na lekcjach z panią Jolantą Kieres nauczyliśmy się nie tylko języka esperanto, ale także wytrwałego dążenia do celu, samodzielności w podejmowaniu różnego rodzaju działań.

Jak już wyżej wspomniano, na zajęciach przygotowaliśmy i odgrywaliśmy różne scenki teatralne. Swoje talenty aktorskie prezentowaliśmy także na konkursach.

„Blżej świata”, ale w Krakowie

Z panią Kieres i panią Anną Wiczorek byliśmy w Krakowie na konkursie „Blżej Świata” w maju 2012 roku. Kiedy weszliśmy na scenę, baliśmy się okropnie. Na początku było trudno, stresowaliśmy się bardzo, ale uśmiechnięte twarze komisji dodały nam otuchy. Nie mieliśmy już takiej tremy. Pani Jolanta i pani Ania bardzo nam pomagały. Zza sceny podawały różne rekwizyty potrzebne w spektaklu. Przedstawiliśmy cztery scenki. Pierwszą „Amikinoj”- (Przyjaciółki), drugą „Gruo kaj ardeo”- (Żuraw i czapla), trzecią „Skarabo”- (Żuczek), czwartą o zwierzętach, a na koniec zaśpiewaliśmy piosenkę „Mam chusteczkę haftowaną”. Grając te scenki, bawiliśmy się świetnie, a jurorom podobało się nasze przedstawienie. Nagrodzili nas brawami i każdemu wręczyli czekoladę. Zdobyliśmy trzecie miejsce ze wszystkich języków, ale nagrody nie były dla nas najważniejsze. Nam najbardziej podobało się to, że mogliśmy swoją pasją podzielić się z innymi. Tego przecież nauczyła nas pani Jola.

Przedstawienia w szkole

W szkole także przedstawialiśmy scenki. Bajka pod tytułem „Amikinoj” opowiada o dwóch przyjaciółkach i służącej. Pierwsza była biedna i miała służącą, która była niemądra, a druga była bogata. Jedna chwaliła się drugiej, że mąż kupił jej futro. Następnie mąż kupił jej ser, a na końcu psa pudła. Jej przyjaciółka chciała być lepsza od niej, więc mówiła podobne rzeczy, tyle że w innym kontekście i z tego wynikały zabawne nieporozumienia.

Druga scenka „Skarabo” opowiada o żuku, który chciał się ożenić z biedronką, ale ona wolała muchomora, bo żuk nie ma kropek. Trzecie przedstawienie było oparte na wierszu Jana Brzechwy „Żuraw i czapla”. Te scenki przedstawiliśmy na Boże Narodzenie, podczas Festiwalu Szkolnego, a także na innych imprezach. Przedstawienia były śmieszne i zrozumiałe dla wszystkich, ponieważ ktoś tłumaczył scenki na język polski.

Ewelina Hasior, Karolina Łabuda, Karolina Mróz - Berlin 2012 r.

Kongres w Berlinie

24 maja 2012 roku pojechaliśmy do stolicy Niemiec na kongres języka esperanto. Był to kongres, który trwał trzy dni. Na tym wyjeździe słuchaliśmy wypowiedzi esperantystów i wysłuchiwaliśmy koncertów. Ostatniego dnia przedstawiliśmy „Amikinoj” i „Skarabo”. Są to nasze najlepsze przedstawienia. Zwiedziliśmy tam prawie cały Berlin i jego okolice. Jeździliśmy metrem oraz podziwialiśmy piękne krajobrazy i miejsca. Poznaliśmy wiele nowych osób. Przeżyliśmy wiele przygód i to dzięki pani Jolancie Kieres, ponieważ zebrała dla nas pieniądze na wyjazd. Znalazła sponsorów, dzięki którym wyjazd kosztował nas bardzo mało. Gdy powróciliśmy do Polski, parę dni później ukazała się gazeta, w której zostały umieszczone nasze zdjęcia z kongresu. Dzięki pani Joli stałyśmy się troszkę sławne.

Wyjazd do Berlina był naszym pierwszym samodzielnym wyjazdem bez rodziców. Poczuliśmy się prawie dorosłe.

Nasi poprzednicy

Darek Popiela to absolwent naszej szkoły, którego pani Jolanta „zaraziła” językiem esperanto. Nasz kolega wyjechał na kongres tego języka do Białegostoku, kiedy był w IV klasie i był jednym z najmłodszych

Jolanta Kieres

uczestników wielkiego Kongresu, na który przyjechało aż 2000 ludzi z całego świata. Po swoim powrocie dzielił się z nami swoimi wrażeniami, a my po cichu trochę mu zazdrościliśmy. Nie wiedzieliśmy, że za jakiś czas takie przygody staną się także naszym udziałem.

„Za dar najpiękniejszy, za serce...”

Przed wyjazdem na kongres pojechaliśmy z panią dyrektor Urszulą Łabudą do kina „Sokół” w Nowym Sączu, by z całego serca złożyć serdeczne życzenia i podziękowania Pani Jolancie Kieres, która przebywała na uroczystości podsumowania roku akademickiego dla Słuchaczy Sądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Tak mogliśmy choć odrobinę wyrazić wdzięczność za trud włożony w nauczanie nas języka esperanto i poświęcanie nam swojego wolnego czasu. Pani Jola nic o tym nie wiedziała i bardzo się wzruszyła.

Pani Kieres to osoba, która rozciąga wokół siebie „pozytywną energię” i ma niezwykły talent do zarażania innych swoją pasją, którą jest język esperanto. Pani Jolanta to kobieta młoda duchem, gotowa do podejmowania nowych wyzwań. Niestraszne są jej różnego rodzaju przeszkody. Dla niej mały problem stanowią tysiące kilometrów, które trzeba pokonać samolotem lub pociągiem, zmiany stref czasowych i klimatycznych. To kobieta, do której „świat należy”. Zawsze jest pełna energii i zapału do pracy. Potrafi cieszyć się życiem, jest prawdziwą optymistką. Przy niej nie sposób się nudzić. Zawdzięczamy jej wiele radosnych, wzruszających i emocjonujących chwil.

*Ewelina Hasiór
Karolina Łabuda*

„Pasja łączy pokolenia”.

Moją pasją jest Esperanto – język międzynarodowy,

który oprócz funkcji komunikacyjnej jest nośnikiem najpiękniejszych i „wiecznych” idei humanistycznych: pokoju, egalitaryzmu, tolerancji i przyjaźni. To te właśnie idee łączą esperantystów rozsypanych w 120 krajach, na wszystkich kontynentach świata. W tym roku obchodzimy jubileusz 125-lecia powstania języka (1887r. – Warszawa) i początków ruchu esperanckiego. W związku z tym jubileuszem, 17 października utworzony został kilkunastoosobowy Parlamentarny Zespół Wspierania Esperanto w Polsce, pod kierownictwem Wicemarszałka Sejmu Jerzego Wenderlicha, a do końca października w holu Parlamentu RP funkcjonowała ekspozycja na temat zasług dla dziedzictwa polskiej kultury narodowej, poświęcona zarówno twórcy języka Ludwikowi L. Zamenhofowi, jak i samemu językowi (wg Alberta Einsteina: „Esperanto jest najlepszym rozwiązaniem idei języka międzynarodowego”, wg Prof. Kotarbińskiego: „Esperanto to genialne połączenie logiki i prostoty” ... i kilkaset podobnych opinii autorytetów światowych).

Esperanto dało mi przyjaciół w każdym zakątku globu, rozwinęło zainteresowania różnorodnością kulturową Europy i świata, ułatwiło kontakty w każdej sprawie i na każdym poziomie. Pozwala mi na prawdziwe poznawanie ludzi różnych ras, religii, obyczajowości, bowiem kontaktować się mogę z nimi bezpośrednio, nie poprzez sztapowe programy biur podróży. Docieram do domów i rodzin esperantystów, dzięki unikalnym cechom esperantyzmu, w tym – najbardziej zauważalnej – braterstwa (frateco), którą potwierdziła rezolucja UNESCO w 1954r. w Montevideo, gdzie uznano twórcę Esperanta - L.L. Zamenhofa za „symbol ludzkiego braterstwa”.

Przepraszam za przydługi wstęp, lecz chciałam wykazać wartość i zasięg pasji, którą staram się przekazać dla moich uczniów – młodych przyjaciół ze szkół w 3-ch wioskach Sądeczyny: Rdziostowie, Biczycach Dolnych i Białej Wyżnej. I chociaż z zawodu jestem lekarzem stomatologiem, to na emeryturze „przekwalifikowałam się” na lektorkę języka esperanto, czując niejako „misyjną” potrzebę przekazywania swojej pasji następnym pokoleniom...

Najdłużej i najefektywniej pracuję społecznie na rzecz Szkoły Podstawowej w Rdziostowie, gdzie Dyrekcja stworzyła doskonale warunki do nauczania języka i prowadzenia dodatkowych zajęć z utalentowanymi artystycznie uczniami tej szkoły. Daje to wymierne efekty w postaci kolekcji nagród z konkursów wojewódzkich „Bliżej Świata” w Krakowie, gdzie corocznie przedstawiamy inne scenki teatralne i/lub utwory wokalne w języku esperanto.

W Rdziostowie spotykam się z wieloma dowodami sympatii i wdzięczności za czas poświęcany na dojazdy na wieś, prowadzenie lekcji językowych i przygotowanie młodych artystów do występów w konkursach i spektaklach. W roku szkolnym 2011/12 kosztowało to więcej wysiłku niż zwykle, ponieważ przygotowaliśmy udział w programie artystycznym dużej, międzynarodowej imprezy esperanckiej:

Kongresu Duńsko – Niemiecko - Polskiego w Berlinie. Oprócz zapewnienia repertuaru, należało także zdobyć fundusze na ten cel, wykorzystyłam więc „braterskie wsparcie”, zbierając drobne kwoty od esperantystów z naszego Klubu i przyjaciół z zagranicy, a zaradna prezeska Oddziału Polskiego Związku Esperantystów w N. Sączu – Halina Komar, załatwiła pokrycie kosztów transportu do Berlina ze Starostwa Powiatowego, dla którego zorganizowaliśmy w stolicy Niemiec stoisko promocyjne Regionu Sądeckiego.

„Moje dzieci” z Rdziostowa były bardzo przejęte i szczęśliwe – była to bowiem ich pierwsza samodzielna (bez rodziców) wyprawa za granicę i premierowy występ przed międzynarodową publicznością. Z dalekim światem zetknęły się już w autokarze, gdy w Katowicach dosiadł się do nas młody esperantysta z Brazylii, Marlon Ribeira, czasowo przebywający w Polsce na studiach. Naszym autokarem podróżowało także 3 Chińczyków, a podczas Kongresu Berlińskiego dzieci miały okazję zetknąć się z przedstawicielami ok. 30 różnych narodowości!

Chciałam im pokazać tę różnorodność świata esperanckiego i łatwą dostępność dla każdego. Zamierzałam potwierdzić, że także dla nich, dzieci z niewielkiej wsi pod Nowym Sączem, jest miejsce w takiej kolorowej mieszance wieloetnicznej i międzynarodowej. Dzieci wpasowały się w „Esperancję” bez oporu i kompleksów, ich występy były przyjęte entuzjastycznie, a aplauzy – szczerze i gorące. Niechaj to będzie pięknym początkiem ich „kariery” międzynarodowej i wielkiej esperanckiej przygody w ich życiu.

Uczę ich nie tylko języka, staram się przekonywać ich, jak bardzo wzbogacać można życie wspólnym działaniem – bez względu na różnicę wieku, inny kolor skóry, odmienną obyczajowość. Ot, takie praktyczne lekcje tolerancji wg teorii ks. J. Tischnera: warunkiem tolerancji jest możliwość poznania innego człowieka – czyli uczmy się języka, który nam umożliwi dotarcie do niego i poznanie. Dlatego uczę ich esperanta i pokazuję świat, który może i powinien być przyjazny. Przekonuję swoich uczniów, że jeśli nauczymy się tolerancji, to bę-

dziemy mieć wpływ i udział w kształtowaniu wokół nas lepszego i piękniejszego świata.

Dzieci z Rdziostowa są mądre i pilne. Udało się nam zaprzyjaźnić i mam nadzieję (espero= symbol esperanta), że zasiane przeze mnie ziarno trafia na dobrą glebę...

W tym roku znowu uczymy się języka i przygotowujemy nowe etiudy teatralne do repertuaru artystycznego Letnich Studiów Esperanckich (Somera Esperanto Studado) w Martinie na Słowacji, gdzie bardzo chcemy pojechać i już teraz szukamy sponsorów tego wyjazdu.

Spotkamy się znowu w ponad 300-osobowej grupie osób w różnym wieku, różnej profesji i zainteresowań, których połączyło esperanto poprzez strony www.lernu.net. Może dzieci utwierdzą się w przekonaniu, że nie istnieje prostsza droga do integracji pokoleń, narodów, kultur, religii – jak przez esperanto, gdy podczas jednego letniego tygodnia, można poznać i zaprzyjaźnić się z przedstawicielami 50 - 60 narodowości?

Jutro wyruszam na Przylądek Dobrej Nadziei, więc zakończę słowami piosenki, śpiewanej przez Piotra Rubika:

...Przylądek Dobrej Nadziei
Odkrywa każdy z nas
By ludzie wierzyć umieli
Sobie na wieczny czas...

Wierzę w to, że dobre i utalentowane dzieci z Rdziostowa, potrafią przejść przez życie, realizując się poprzez najpiękniejsze idee humanistyczne i że będę miała w tym swój niewielki wkład - przekazanie im zamenhofowskich lekcji tolerancji i braterstwa:

Przylądek Dobrej Nadziei
Każdego domu próg,
Zawsze go bronić będziemy
Tak nam dopomóż...
Tak nam dopomóż...
Bóg.

Opr. Jolanta Kieres
Nowy Sącz, 2 listopada 2012

Z ŻYCIA SUTW

KONKURS LITERACKI

Z okazji zbliżającego się Jubileuszu 10-lecia działalności Sądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku planujemy wydać publikację albumową. Zamierzamy do niej włączyć tekst wspomnieniowy autorstwa jednego ze Słuchaczy (obecnych i byłych) SUTW. Zostanie on wyłoniony w ramach konkursu na napisanie wspomnienia. Temat brzmi: *Moje studiowanie, moje pasje i ciekawi ludzie wokół mnie – wspomnienie związane z Sądeckim Uniwersytetem Trzeciego Wieku.*

Prace prosimy składać w sekretariacie SUTW do końca lutego 2013 roku, z dopiskiem: Praca konkursowa.

Tekst musi spełniać następujące wymogi formalne: 2-3 strony, czcionka Times New Roman, interlinia 1,5. Wspomnienia będą oceniane przez 3-osobowe jury.

Najlepsza praca konkursowa zostanie umieszczona w mającej się ukazać publikacji jubileuszowej. Natomiast jej Autor otrzyma nagrodę rzeczową.

POCZĄTEK NOWEJ KADENCJI

20 grudnia 2012r., w sali Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu, odbyło się Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze Stowarzyszenia Sądecki Uniwersytet Trzeciego Wieku. Zebraniu przewodniczył Daniel Jachimowicz. W imieniu Zarządu Stowarzyszenia sprawozdanie merytoryczne przedstawiła wiceprezes Mariola Pękala-Piekarska przy współudziale wiceprezes Jadwigi Banach. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej przedstawiła Zyta Bilińska. Zebrani delegaci przyjęli sprawozdania, a Komisja Rewizyjna wystąpiła z wnioskiem o udzielenie absolutorium ustępującemu zarządowi.

Po dyskusji przeprowadzono wybory nowych władz Stowarzyszenia Sądecki Uniwersytet Trzeciego Wieku. Prezesem III kadencji na lata 2012-2016 wybrano założycielkę Sądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku Wiesławę Borczyk - pełniącą równocześnie funkcję Prezesa Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW, wiceprezesami zostały: Mariola Pękala-Piekarska i Jadwiga Banach, sekretarzem - Krystyna Nosal, skarbnikiem - Bogumiła Oleksy.

(od prawej) Wiesława Borczyk, Prezes Sądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku; Daniel Jachimowicz, Członek Zarządu SUTW, Wojciech Nalepa, współpracownik SUTW; Mariola Pękala-Piekarska Wiceprezes SUTW

Członkowie Zarządu to: Maria Harcuła, Daniel Jachimowicz, Jolanta Kieres, Elżbieta Pachoń.

W skład Komisji Rewizyjnej weszły: Zyta Bilińska, Krystyna Słaby, Jolanta Stafin.

SERDECZNIE GRATULUJEMY!

STUDENCKA BRACĆ W STRÓŻAŃSKIEJ „BARCI”

Maria Halina Starzyk

W pochmurny i chłodny październikowy dzień pojechaliśmy do Stróż, by w Gospodarstwie Pasiiecznym „Sądecki Bartnik” w „pięknych okolicznościach przyrody” omówić zadania, jakie stają przed nami w najbliższym czasie, a także, co nie bez znaczenia, poznać się nieco bliżej. My – to znaczy członkowie nowo wybranych samorządów poszczególnych sekcji, pracownicy sekretariatu, a przede wszystkim Zarząd naszego Uniwersytetu. W pierwszej części programu Pani Prezes Wiesława Borczyk omówiła rolę, jaką pełni samorząd studentów, a w nim starostowie, członkowie sądu koleżeńskiego i rady programowe. Członkowie samorządów powiedzieli kilka słów o sobie, o swoich zainteresowaniach, dotychczasowej działalności, a pani Prezes przedstawiła panie z Zarządu, którym m. in. przypisana jest rola opiekunek poszczególnych sekcji. Kulturoznawstwem opiekuje się Elżbieta Pachoń, przyrodą i geografią – Bogumiła Oleksy, medycyną i zdrowiem – Krystyna Nosal, a psychologią – Jolanta Kieres.

Pani Jadwiga Banach oprócz pełnienia funkcji wiceprezesa Zarządu zajmuje się przede wszystkim redagowaniem

i wydawaniem, wraz z zespołem redakcyjnym, Biuletynu Sądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Sekcje aktywnie powinny włączyć się w tworzenie Biuletynu i dostarczać materiały do każdego numeru.

Pani Prezes omówiła zakres obowiązków pracowników sekretariatu: Mariola Pękala-Piekarska jest kierownikiem Sądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Mariola Ogorzały koordynuje wykłady audytoryjne i specjalistyczne oraz zajęcia dodatkowe, Zofia Mółka zajmuje się finansami, a Aneta Kruk różnymi projektami.

Dalszą część dnia wypełnił program przygotowany przez gospodarzy Gospodarstwa Pasiiecznego w Stróżach, będącego własnością Anny i Janusza Kasztelewiczów. Gospodarstwo to kompleks drewnianych budynków, wtapiających się harmonijnie w spokojny pejzaż Pogorza Ciężkowickiego. Obejmuje on muzeum, skansen uli, restaurację „Bartna Chata”, dwa urocze hoteliki, a nawet mini zoo przeznaczone dla dzieci, które coraz rzadziej mają kontakt z takimi zwierzętami jak: owce, kozy czy różne gatunki drobiu. Uroku otoczeniu dodają dużych rozmiarów drewniane polichromowane rzeźby świętych, takich jak: Ambroży, Franciszek czy Antoni, pozostawione po plenerach rzeźbiarskich. (Twórca jednej z nich, sądecki rzeźbiarz Franciszek Palka, wystawia także swoje prace w „Bartnej Chacie”).

Uczestnicy spotkania zwiedzili prywatne muzeum pszczelarstwa, w którym wzbudza zachwyt kolekcja

uli kładowych, figuralnych, snozowych, ramkowych, a nawet słomianych kószek. Szczególnie interesujące były ule figuralne z często powtarzającą się postacią św. Ambrożego – patrona pszczelarzy i figurą diabła, odstraszać złych ludzi. W skansenie jest także ul pochodzący z pasieki księdza Jana Dzierżonia – ojca nowoczesnego pszczelarstwa. Bogaty jest zbiór różnych akcesoriów pszczelarskich, takich jak np.: miodarki, podkurzacze, różne typy ramek. Zwiedzaniu towarzyszył fachowy i ciekawy komentarz, dotyczący eksponatów i historii pszczelarstwa. Bardzo interesujący był wykład na temat biologii pszczół, organizacji pracy w ulu, znaczenia pszczół dla sadownictwa, pozyskiwania różnych pożytków – miodu, wosku, pyłku, pierzgi, propolisu i mleczka pszczelego. Omówiono właściwości tych bardzo cennych dla zdrowia i urody produktów pszczelich, skosztowano i oceniano kilka rodzajów miodów, nie wyłączając pitnych! Wielkie znaczenie tych

małych owadów dla człowieka, każe się zastanowić, co możemy zrobić, by uchronić je od grożącego im wyginięcia. Prezentacja zakończyła się nauką wyrabiania świec z węzy i odlewania woskowych figurek aniołków. Świeżo zdobyta wiedza pobudziła wszystkich, by zaopatrzyć się w oferowane w firmowym sklepiku produkty „Sądeckiej Barci”.

Wielu z nas obiecało sobie odwiedzić to stróżańskie gospodarstwo wtedy, gdy pszczoły oblatują sady i okoliczne łąki pełne kwiatów, brzęczą wśród akacji i lip, czynią wyprawy do lasów po cenną spadź. Wtedy dokładnie można się przyjrzeć pracy owadów i pszczelarzy.

*Maria Halina Starzyk
Członek Rady Programowej
Sekcji Kulturoznawstwa*

INTEGRACJA SAMORZĄDÓW SEKCJI W ... „PASIECE”

Krystyna Słaby

Gospodarstwo Pasieczne „Sądecki Bartnik” w Stróżach zostało wybrane na miejsce pierwszego spotkania Samorządów Sekcji z Zarządem SUTW. To tutaj, nowi przedstawiciele Sekcji zostali zaproszeni na rozpoczęcie swojej działalności.

Pasieka? - Pasieka, którą prawie wszyscy obchodzimy zawsze szerokim kręgiem.

A na widok małej pszczołki oraz jej brzęczenia wiele osób szybko ucieka, machając rękami, aby odstraszyć tego groźnego napastnika, mając na uwadze zasłyszane skutki bolesnych użądleń. Wielu z nas, te kolorowe owady przysporzyły bólu i cierpienia, zanim zdążyli posmakować słodycz miodu oraz poznać jego zdrowotne działanie. Nasze obawy całkowicie zostały rozwiane dopiero po zapoznaniu się z programem spotkania oraz dotarciu na miejsce. W malowniczej okolicy, na rozległym terenie pośród zieleni o wiekowym drzewostanie przeglądającym się w tafli oczka wodnego, ukazały się budowle o różnej funkcji i przeznaczeniu. Bzykających pszczołek, na szczęście ani śladu. To już jesień, zapewne śpią, pomyślałam. Jakże się myliłam.

Wykłady edukacyjne zostały przyjęte z dużym zainteresowaniem. Pozwoliły bliżej poznać życie pszczoł w ulu, zdrowotne działanie produktów oraz rozwój pszczelarstwa na przestrzeni wieków. Teraz już wiemy, że pszczoły nie śpią, tylko całe życie, wprawdzie krótkie, tylko pracują. Wiele było momentów, które wywoływały podziw lub nawet współczucie dla członków pszczelej społeczności. Bo przecież nie wszyscy wiedzieli, że

pszczoła, która użądli, potem ginie, gdyż wrywa sobie żądło wraz z odwłokiem, zaś królowa matka, po „wyrzyceniu” z kokonu, zabija następne matki w kokonach. Wiele jeszcze usłyszeliśmy ciekawostek, legend i anegdot. Czy wiecie, że do wyprodukowania 1 kg miodu potrzeba ponad 1 milion kwiatów? Trzeba się napracować!! Zbierając pyłek, pszczoły zapylają kwiaty. Wypełniają bardzo ważne zadanie gospodarcze i przedłużają trwanie niektórych gatunków roślin. Około 80 % roślin to rośliny owadopylne. Nasze jabłonie czy wiśnie w ponad 99% zapylane są przez pszczoły.

Znaczny obszar Gospodarstwa Pasiecznego zajmuje Muzeum im. Bogdana Szymusia. Uwagę przyciąga wysoki pień, na którym znajduje się najwyższej położona w Polsce barć o nazwie „Barć Milenijna”. Okazale i ciekawie prezentują się zgromadzone zbiory muzealne. Zgromadzono ponad 100 różnych kształtów i kolorów uli, pochodzących z różnych okresów i krajów. Jest także kolekcja przywieziona z Republiki Południowej Afryki. Najstarsze dwa ule pochodzą z 1822 roku, o jakże dostojnych nazwach „Król” i „Dzierżon”. Zostały wpisane na listę zabytków. Nad całością czuwają ule „Św. Ambroży”- patron pszczelarzy oraz „Diabeł”, który chroni pszczoły i pszczelarzy od zła.

Zgromadzone ule, sprzęt, akcesoria pozwalają prześledzić przekształcenia, jakie człowiek dokonał na przestrzeni wieków w środowisku pszczół. Bowiem miód, jako źródło zdrowia znany był już od tysięcy lat. W grobowcach faraonów znajdowano wśród innych skarbów naczynia z miodem. Tereny Polski od początku naszych dziejów były krainą miodem płynącą. Wtedy to bory były pasieką, a wydrążone pnie służyły za ule.

Dzisiaj produkty pszczele takie jak: pyłek kwiatowy, miód, propolis, wosk pszczeli cieszą się dużym zainte-

resowaniem. Jednak, jak się okazuje, stosowanie produktów nie zawsze poparte jest wiedzą o sposobach użytkowania danego produktu czy skutkach jego działania.

W trakcie krótkiego pobytu w „Pasiece” wiele się nauczyliśmy. Mieliśmy możliwość smakowania różnych miódów, o których dotychczas nie słyszeliśmy. Delektując się miodowymi pierniczkami dodatkowo suto polewanymi miodami, staraliśmy się jak najwięcej zapamiętać o dobrodziejstwach produktów pszczelich. Wiele radości sprawiła nam możliwość wytworzenia świec, które wraz z innymi produktami zakupionymi w „Miodowej Spizarni” sprawiły radość również

domownikom. Świece jeszcze długo, będą rozświetlać ponure jesienne wnętrza, poprawiając aurę, a słodkie herbatki będą dodawać energii oraz łagodzić objawy upływającego czasu.

Mam nadzieję, że pobyt w „Pasiece” wnet zaowocuje. Może lepiej będziemy wykorzystywać cuda natury wytwarzane w pasiece. Może też częściej będziemy powtarzać swoim dzieciom czy wnukom mądrość króla Salomona: „Jedź synu miód, bo jest dobry i przedłuży dni twego żywota”. A pasiekę nie będziemy traktować jako bastionu rozbójników czyhających na to, aby uządlić Ziemianina, ale jako Królestwo Pszczół, w którym wytwarzane są naturalne leki.

Mam nadzieję, że produkty pszczele stosowane z pełną wiedzą i rozważą, dostarczą nam energii, pobudzą nas do rozwijania zainteresowań, do podejmowania nowych wyzwań oraz nowych działań na rzecz całej społeczności.

Przychodzą mi na myśl słowa piosenki, którą jako dzieci chętnie śpiewaliśmy - „Gdy dzwoneczek się odezwie, biegniemy do szkółki, by się uczyć różnych rzeczy, pracować jak pszczołki”. My również, już jako słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku, możemy jeszcze wiele się nauczyć. Wzorem małych, pracowitych pszczołek, możemy jeszcze wiele zrobić, możemy użytecznie wykorzystywać każdą chwilę, aby cieszyć się i dumnie prezentować „słodkie” owoce swojej pracy.

Krystyna Słaby
Członek Rady Programowej
Sekcji Kulturoznawstwa

WYCIECZKA DO STAREGO SĄCZA

„Cudze chwalicie swego nie znacie”, tak można określić ostatnią wycieczkę do Starego Sącza, zorganizowaną przez sekcję przyrodniczo – geograficzną 5 grudnia 2012r. Przewodnikiem i opiekunem wycieczki po mieście św. Kingi była nasza koleżanka pani Zofia Pychyrek.

Celem wyjazdu było zwiedzanie zabytków Starego Sącza, m.in.: Muzeum Starosądeckiego w tak zwanym „Domu na Dołkach” oraz kościoła św. Elżbiety. Kościół ten to najstarsza świątynia gotycka w całym mieście, przebudowana w okresie baroku. Zwiedziliśmy również Klasztor Klarysek, założony przez księżną Kingę, która po śmierci męża w 1279 r. sama wstąpiła do klasztoru, w którym w późniejszym okresie przebywała królowa Jadwiga, matka Kazimierza Wielkiego. W zbiorach bibliotecznych klasztoru zachowały się cenne rękopisy muzyczne z XIII wieku. U Klarysek znajduje się również podarowany przez Jana III Sobieskiego sztandar zdobyty od Turków w 1683. W skład zabudowań klasztoru wchodzi również kościół gotycki św. Trójcy i św. Klary. Pod koniec wycieczki, przechodząc pod Bramą Seklerską, ufundowaną przez Węgrów, spacerkiem doszliśmy do Ołtarza Papieskiego, zbudowanego z okazji wizyty

Jana Pawła II w Starym Sączu. Podczas odprawionej na nim Mszy 16 czerwca 1999 r. Papież kanonizował świętą Kingę. Obok Ołtarza powstało Sądeckie Centrum Pielgrzymkowe im. Jana Pawła II. Wycieczka zakończyła się poczęstunkiem w domu pielgrzyma.

Marek Winiarski
Starosta sekcji przyrodniczo-geograficznej

Muzeum Starosądeckie

KĄCIK POETYCKI

dr Katarzyna Godek

Jednych wycisza, innych uwzniośla, inspiruje, a poniektórych rozbawia... Jest oderwaniem odrzeczywistości, lotem kudoskońkości, studnią bez dna. Taką właśnie jest poezja: wszechstronna, magiczna, pełna sprzeczności. Czasem odnajdujemy w niej coś, czego szukamy w życiu, stanowi odpowiedź na nurtujące nas pytania. Można powiedzieć, że często rekompensuje nam pewne braki. Ale nie zawsze,... Bo przecież są tacy, którzy jej nie znają, nie czytają, jest dla nich bez znaczenia. Wiele by o niej można powiedzieć, napisać.

Na jednym z naszych spotkań „językoznawczych” Słuchaczki przyniosły swoje ulubione wiersze lub te, które zrobiły na nich wrażenie, pozostawiły jakiś ślad. Dlatego też na łamach naszego „Biuletynu” postanowiłyśmy zaprezentować Państwu niektóre z tych wierszy.

Strzeż się

Powinnaś się zajmować
Czymś drobnym i konkretnym –
Jak włosy na głowie, para wróbli,
Ziarno.
Powinnaś zatem umieć liczyć
Oraz wiedzieć, w jaki sposób
Wyrwać ziemi morwę,
Lub przenieść w inne miejsce
Niewielkie wzniesienie.

Strzeż się, jeśli jesteś
Niezaradna w życiu
- a także w sztuce –
Panno mądra,
Modlitwo,
Mowo.
(W. Kudyba)

Wiadomo, że są gusta i guściki, ale o nich się nie dyskutuje. Ulubiony wiersz to kwestia głęboko subiektywna i emocjonalna. Ale może są wśród nas poeci i poetki, którzy chcieliby podzielić się swoimi próbkami tekstów lub też jak my, zaprezentować innym wiersze, które nas urzekają, odpowiednio nastrojają lub po prostu poprawiają humor.

Tylko ona Cię zbawi, przeklęta i jedyna – i na gwiazdy wyprawi rytm święty, mowa inna poezja (K. I. Gałczyński)

Małpolud I

Siedział przy ognisku
I nie spiesząc się
Obgryzał kość...
Spoglądał na pagórek
Spoza którego powoli
Lecz zdecydowanie
Wylaniata się świetlista kula.
Jego zwierzęce serce załomotało
A kość wypadła z rozwartych dłoni.
Wpatrywał się
Zupełnie bezinteresownie
W przesuwające się słońce
Piękne... odczuł
I stawał się człowiekiem...
(E. Basara-Lipiec)

Spotkanie po latach

Śmiejmy się z masek
Nałożonych na twarze

Lecz gdy spróbujemy
Je ukradkiem
Nawzajem sobie ściągając
Stwierdzamy ze zdziwieniem
Że są to nasze prawdziwe oblicza
(J. Baran)

Uczestniczki warsztatów

Uczestniczki warsztatów z językoznawstwa wraz z prowadzącą
Katarzyną Godek

SPOTKANIE

Barbara Gieroi

Poezja, która od zawsze towarzyszyła mojej terażniejszości, to utwory Wisławy Szymborskiej. Może dlatego, że o ile dobrze pamiętam, nie musiałam analizować tych strof w szkolnej ławie? A wrażenie, jakiemu przy tym ulegałam; to szept, to pewność, nikt na mnie ani do mnie nie krzyczy, a jedynie opisuje piękno i brzydotę, pewność i niewiadomą, tęsknotę i speł-

nienie, marzenie i rzeczywistość.

Ta poezja nie odpowiadała mi nawet na pytanie, czy lubię poezję? Bo autorka pisała przecież w wierszu „Niektórzy lubią poezję”: *Niektórzy –/ czyli nie wszyscy./ Nawet nie większość wszystkich ale mniejszość./ Nie licząc szkół, gdzie się musi... Poezję –/ tylko co to takiego poezja./ Niejedna chwiejna odpowiedź/na to pytanie już padła./ A ja nie wiem i nie wiem i trzymam się tego/jak zbawiennej poręczy./*

W młodości, określanej zwykle przez tych dojrzałych, którzy doświadczyli, a potem się rozczarowali - chmurną i durną, zafascynował mnie wiersz „Upamiętnienie” z tomiku o jakże symptomatycznym tytule „Wołanie do Yeti”. Do kogoś, czy czegoś, co być może nie istnieje, ale o spotkaniu tego marzy każdy eksplorator rzeczywistości, także tej codziennie-himalajskiej, dla większości niedostępnej i zmrożonej. „Upamiętnienie” – hymn miłości i najwspanialszego piktogramu jaskółki. *Kochali się w leszczynie/pod słońcami rosy,/suchych liści i ziemi/nabrali we włosy./ Serce jaskółki/zmiłuj się nad nimi./ Uklękli nad jeziorem,/wyczesali liście,/a ryby podpływały/do brzegu gwiazdziście./ Serce jaskółki,/zmiłuj się nad nimi./ Odbicia drzew dymiły/na zdrobniałej fali./ Jaskółko, spraw, by nigdy/ nie zapominali./ Jaskółko, cierniu chmury,/kotwico powietrza,/ulepszony Ikarze,/wniebowzięty fraku,/jaskółko, kaligrafio,/wskazówko bez minut,/wczesno-ptasi gotyku,/zezie na niebiosach,/jaskółko, ciszo ostra,/żałobo wesola,/aureolo kochanków,/zmiłuj się nad nimi./*

Fascynacja codziennością, ale czy aby na pewno. Odnoszę wrażenie, że to głęboka świadomość niemożności odpowiedzi na podstawowe pytania dotyczące i tej obecnej, i tej pozaegzystencjalnej tajemnicy. „Wielkie to szczęście”: *Wielkie to szczęście/nie wiedzieć dokładnie,/na jakim świecie się żyje./ Trzeba by było/ istnieć bardzo długo,/stanowczo dłużej/ niż istnieje on./ Choćby dla porównania/ poznać inne światy./ Unieść się ponad ciało/które niczego tak dobrze nie umie,/jak ograniczać/ i stwarzać trudności./ Dla dobra badań,/jasności obrazu/ i ostatecznych wniosków/wzbić się ponad czas,/w którym to wszystko pędzi i wiruje./ Z tej perspektywy/żegnajcie na zawsze/szczegóły i epizody./ Liczenie dni tygodnia/ musiałyby się wydać/czynnością bez sensu./ wrzucenie*

listu do skrzynki/wybrykiem głupiej młodości,/napis „Nie deptać trawy”/napisem szalonym./

To refleksyjne spojrzenie na życie człowieka, określenie jego miejsca we wszechświecie, nieodwołalnych wyroków losu, opisywanych z dystansem, w sposób niemal dobrotliwy. Choć wydaje mi się, że słyszę tu także chichot przeznaczenia. *Może to wszystko/ dzieje się w laboratorium?/Pod jedną lampą w dzień i miliardami w nocy?//Może jesteśmy pokolenia próbne?/ Przesypywani z naczynia w naczynie,/potrzęsani w retortach,/obserwowani czymś więcej niż okiem,/każdy z osobna/brany na koniec w szczypczyki?//Może inaczej:/ żadnych interwencji?/Zmiany zachodzą same/zgodnie z planem?/Igła wykresu rysuje pomalutku/przewidziane zygzaki?//Może jak dotąd nic w nas ciekawego?/Monitory kontrolne włączane są rzadko?/Tylko gdy wojna i to raczej duża,/niektóre wloty ponad grudkę Ziemi,/czy pokażne wędrówki z punktu A do B?//Może przeciwnie:/gustują tam wyłącznie w epizodach?/Oto mała dziewczynka na wielkim ekranie/przyszywa sobie guzik do rękawa./ Czujniki pogwizdują,/personel się zbiega./Ach cóż to za istotka/z bijącym w środku serduszkim!//Jaka wdzięczna powaga/w przewlekaniu nitki!//Ktoś woła w uniesieniu:/ Zawiadomić Szefa,/niech przyjdzie i sam popatrzy!//*

Ziemia, chmury, woda, kałuża. Niebo, jawa i sen. Labirynt i perspektywa. Nieuwaga. To są także tytuły wierszy. Zastanawiające, jak mogły stać się poetyckim przyczynkiem opisu rzeczywistości. Mnóstwo pytań i żadnej katedralnej odpowiedzi. Dyskretna obecność poetki. Postrzeżenie rzeczy tak oczywistych, że zwykle niedostrzegalnych. A przecież istniejących w naszym prozaicznym świecie. Tak jak rosnące tuż obok - drzewo, liść, kwiatek. Więc czytam w „Milczeniu roślin”: *Jednostronna znajomość między mną a wami/rozwija się nie najgorzej./ Podróż nasza jest wspólna. .../Ta sama gwiazda trzyma nas w zasięgu./Rzucamy cienie na tych samych prawach./Próbujemy coś wiedzieć, każde na swój sposób,/a to, czego nie wiemy, to też podobieństwo./... Ale jak odpowiadać na niestawialne pytania,/jeśli w dodatku jest się kimś/tak bardzo dla was nikim./ Porośla, zagajniki, łąki i szuwary - /wszystko, co do was mówię, to monolog,/i nie wy go słuchacie./Rozmowa z wami konieczna jest i niemożliwa./Pilna w życiu pośpiesznym/ i odłożona na nigdy./*

Zdumiewało mnie zawsze, jak w sposób mądry, w kilku zdaniach, słowach wydawałoby się najzwyczajniejszych potrafiła Szymborska uchwycić i zobrazować rzeczywistość. Choćby „Trzy słowa najdziwniejsze”: *Kiedy wymawiam słowo Przyszłość,/pierwsza sylaba odchodzi już do przeszłości./ Kiedy wymawiam słowo Ciza,/ niszczy ją./ Kiedy wymawiam słowo Nic,/ stwarzam coś, co nie mieści się w żadnym niebycie./*

I kiedy w końcu żegnałam Wisławę Szymborską, byłam pewna, że poetka odbraźowała swoją twórczością „mój”

świat poezji i to nie tylko dla mnie. Niestety okazuje się, że dla wielu malkontentów, brak wszelkiej celebry, pompy i sztampy stanowi stylistyczny niedosyt. A przecież nie były to tylko wiersze. Dla miłośników form łatwych, lekkich i przyjemnych pojawiały się także, wymyślone w podróży, czy w czasie przyjacielskich spotkań, formy lekkie i frywolne – limeryki: *Pewien Chińczyk nieboszczyk w Kantonie/Ukazywał się nocą żonie /A że obok małżonki/Spał tylko marynarz z dżonki/ Noc mijata w niewielkim gronie, odwódki: *Od palinki wstrętne uczynki czy Od whisky iloraz niski, lepiej: *Lepszy ku przepaści marsz,/Niż z tych naleśników farsz albo Lepszy piorun na Nosalu, niż pulpety w tym lokalu, moskaliki czy altruiki. Recenzowała w „Lekturach nadobowiązkowych” w sposób konsekwentnie dowcipny, treści interesujące miłośników gadów, ptaków pokojowych, itp. hobbystów, być może także uczniów szkół krawieckich zmuszonych do kontemplacji „*Historycznego rozwoju form odzieży czy admiratorów Polskiego romansu sentymentalnego*”.***

Dzięki „Lekturom nadobowiązkowym” także mój świat stawał się weselszy. Ten świat, mimo zaokiennej szarżyzny, można było nawet przez chwilę polubić. Bo przecież jak pisała poetka w króciutkim wierszu „Vermeer”: *Dopóki ta kobieta z Rijksmuseum/w namalowanej ciszy*

i skupieniu/mleko z dzbanka do miski/dzień po dniu przelewa,/nie zasługuje Świat/ na koniec świata.//”

Literacki Nobel przyznany Wisławie Szymborskiej w 1996 r. wyróżnioną osaczył konwenansami i celebrą i stał się, jak twierdziła „tragedią sztokholmską”. Natomiast wielu rodzimych ideologów, znawców poezji patriotycznej, krytyków o ogólnie nieznanym nazwiskach – zdenerwował. Mnie zwyczajnie uradował i wzruszył. Po raz pierwszy nagrodę tę otrzymała osoba, której twórczość poznawałam i polubiłam już w smarkatej młodości. A że ta poezja była mi od pierwszego przeczytanego wiersza, zdumiewająco bliska, to towarzysząc moim radosnym chwilom i przypadkom tragicznym, sytuacjom zwyczajnym i odświętnym, sekundom wartym pamiętania, może nawet niezwykłym, więc szczególnym - od dawna stanowiła niezbędny element mojej codzienności.

W końcu pozostało kilka nie opublikowanych wierszy, niedokończony tomik, zatytułowany zgodnie z wolą poetki „Wystarczy”. Ale mam także, na szczęście kilka płyt, z których głos Wisławy Szymborskiej przypomina mi ...Ja, mnie, świat. „Chwila”. „Kilkunastoletnia”, „Tutaj”, „Metafizyka”. A na trąbce w Operze Krakowskiej gra Tomasz Stańko.

Barbara Gierón

KILKA SŁÓW O EUSTACHYM RYLSKIM

Eustachy Ryłski

„Twarz miał ostrą, prawie dwuwymiarową, składającą się z dwóch złożonych ze sobą profili i duży bardzo cienki nos. Oczy, osadzone blisko siebie z powodu braku miejsca, świeciły iskierkami humoru, który nie był pozbawiony zuchwalstwa. Jego trochę ptasia twarz emanowała tym rodzajem wesołości, która nie ma wiele wspólnego z pogodą ducha i która bywa okrutna, i która kobiety pociąga”.

Eustachy Ryłski to człowiek wielkiego formatu, tworzący rzeczy niezwykle i oryginalne pod względem treści i formy. Ten prozaik urodził się 18 listopada 1944 roku w Nawojowej. Jego ojciec, inżynier, żołnierz AK został rozstrzelany w Młodowie koło Rytra we wrześniu 1944. Rodzina Ryłskiego wywodzi się z Wołynia i posiada tradycje ziemiańskie. Eustachym zajmowali się dziadkowie, żył w otoczeniu kobiet, gdyż „mężczyźni byli wybici do nogi”. Nigdy nie ukończył studiów. Już w wieku 17 lat podjął pracę, był m. in.: robotnikiem, urzędnikiem, pracownikiem ośrodka kultury, wychowawcą w internacie szkoły budowlanej, współwłaścicielem firmy remontowo-budowlanej.

Jego niezwykle losy i powojenna biografia obfita w wydarzenia ukształtowały artystę dojrzałego, który potrafi pisać o życiu i problemach egzystencjalnych w sposób oryginalny, przejmujący i głęboki. Jego ukochanym pisarzem był Jarosław Iwaszkiewicz. Już pierwsze dzieło,

mini powieść „Stankiewicz” przyniosła Ryłskiemu ogromne uznanie i rozgłos, zarówno wśród krytyki literackiej, jak i czytelników. Podobnie było z „Powrotem” i zbiorem opowiadań „Tylko chłód” (1987). Potem nastąpiła kilkunastoletnia przerwa w pracy powieściopisarskiej, podczas której Państwo Ryłscy zajmowali się wydawaniem magazynu „Twój Styl”. W międzyczasie współpracował ze sceną Teatru Telewizji, będąc autorem pięciu sztuk, które zostały wydrukowane w miesięczniku „Dialog”. Za powieść „Człowiek w cieniu” (2004) Ryłski otrzymał Nagrodę im. Józefa Mackiewicza, a za „Warunek” w 2006 roku został nominowany do Nagrody Nike. W 2007 roku na rynku wydawniczym pojawił się zbiór opowiadań „Wyspa”. To cztery psychodramy z niezwykle interesującą fabułą. Jednak najważniejszą rolę odgrywają tutaj ludzie. Należy bowiem zaznaczyć, że Ryłski tworzy mistrzowskie portrety psychologiczne. Opowiadania rozgrywają się na granicy snu i rzeczywistości. Trzeba też dodać, że Eustachy Ryłski posługuje się pięknym językiem i stylem, o czym świadczy konstrukcja dialogów oraz opisy przyrody.

Po przeczytaniu utworu Ryłskiego jesteśmy oczarowani, wступujemy w inny, tajemniczy wymiar. Jednocześnie czujemy pewien niedosyt i chcemy więcej...

W 2011 Ryłski został odznaczony Złotym Medalem Zasłużony Kulturze Gloria Artis.

Uczestniczki warsztatów z językoznawstwa wraz z prowadzącą Katarzyną Godek

Agnieszki Osieckiej

Jeremiego Przybory

LISTY NA WYCZERPANYM PAPIERZE

Ułożyła i opatrzyła przedmową – Magda Umer

Pozwolono nam na wyjątkowy eksperyment – czytamy to, co nie było przeznaczone dla nas.

Miłość skrywana – emocje, zmieniające się uczucia, prawdziwe, bardzo osobiste, intymne. Listy.

Co czujemy, czytając te listy – zażenowanie, że jesteśmy intruzami.

Agnieszka była dla mnie zawsze bardzo ludzką, piękną, wrażliwą, ze wszystkimi swoimi wadami i niedostatkami (kto ich nie ma). Jej teksty piosenek i poezja, w której każdy może znaleźć cząstkę siebie – jest ponadczasowa.

„Niech żyje bal”

On nie może jej wiele zaoferować, Ona nie chce niszczyć jego spokoju. To jest miłość, przyjaźń, szacunek, podziw – wzajemny. Obydwoje byli dziećmi szczęścia, obdarzonymi przez los więcej niż talentem, „Geniuszem”. Z ich pięknej i niełatwej miłości powstały najpiękniejsze piosenki.

Dziękuję Agacie Pasent i Kotowi Przybora, że mogliśmy to przeczytać.

*Lidia Kielczyńska
Recenzja z DKK, Przemyśl*

Lidia Kielczyńska

ULICE MOICH WSPOMNIENI

Ulice moich wspomnień (Miasto Nowy Sącz)

*Na dole mieszkał z żoną, Andrzej nasz dozorca
Przed domem był ogródek, georginie złote.
Kasztanowa ulica biegła aż do dworca,
Dysząc jazdą i kurzem i wróbli trzepotem.
Wśród lip opodał drzemal czerwony kościółek.
Biały Chrystus, krzyż niosąc, siedł w mieniących
bratkach.
Poprzez tęcze witraży śmigal lot jaskółek.
Tu modliła się co dzień rankiem moja matka.
Za miastem czcił rezedą Boga biały klasztor;
Dzwonami śląc do nieba białość i błękity.
Stary zamek w Dunajcu gonil ciemną basztę.
W dali srebrną wizją mglily się Tatr szczyty,
Nad Dunajcem łąki rozwieszały wieńce,
Pakami baż palmowych świeciły się łozy,
Nad wodami słońcu kradły blask kaczeńce
I ciepły wiatr pieścił ciepłe ciało brzozy.
...A ulice? Te były szerokie i wąskie,
Raz zdyszane ruchem, raz ciche ogromnie...
We śnie chodzę po was mej tęsknoty krokiem,
Ulice mego miasta, ulice moich wspomnień...*

Teresa J.Harsdorf - Bromowiczowa

Teresa Janina Harsdorf - Bromowiczowa

Harsdorf - Bromowiczowa (27.01.1912, Zielona k. Kamieńca Podolskiego), od 1938 r. żona Zbigniewa Bromowicza. Nauczycielka (polonistka, UJ, mgr 1933r.), w latach 1933-39 uczyła w szkołach średnich w Nowym Sączu i działała w harcerstwie. W czasie II wojny światowej, pod okupacją niemiecką, brała udział w tajnym nauczaniu i kolportażu nielegalnej prasy, pomagała w przerzutach na Węgry, współpracowała z partyzantką AK. Aresztowana przez gestapo w sierpniu 1944 r., dostała się do niemieckiego obozu koncentracyjnego w Ravensbrück, gdzie przebywała do końca wojny. Po krótkim pobycie w Szwecji wróciła w październiku 1945 r. do Polski i wraz z mężem zamieszkała na stałe w Zakopanem. Aż do 1971 r. uczyła w różnych zakopiańskich szkołach średnich, od 1974 r. w liceum w sanatorium na Bystrem. W latach 1946-48 była komendantką hufca harcerek w Zakopanem.

Od młodych lat na wycieczkach i obozach harcerskich poznała Beskid Sądecki i Wyspawy oraz Gorce, a Tatry w 1933 r. Po wojnie wspólnie z mężem uprawiała w Tatrach turystykę pieszą i narciarską oraz taternictwo. W październiku 1956 r. zdała egzamin na przewodnika tatrzańskiego. Jest autorką wierszy i wspomnień obozowych (drukowanych w Szwecji i Polsce), a także wierszy i wspomnień tatrzańskich. W 1946-49 była członkiem „Koła Pisarzy Podhalańskich”; wtedy i w latach późniejszych prezentowała swą twórczość na wieczorkach autorskich w Zakopanem.

Elżbieta Pachoń

KALENDARIUM

ZA OKRES MARZEC 2012 - WRZESIEŃ 2012

Marzec 2012 r.

1.03. - Wykład audytoryjny: „Przysłowia polskie i chińskie”, mgr Sun Zhongli, Instytut Konfucjusza UJ Kraków ; „Nowoczesne finanse przyjazne seniorom” Daniel Jachimowicz; MCK SOKÓŁ, sala im. L. Lipińskiego.

1.03. - Edukacja przez całe życie: Opiekun medyczny - nowy zawód na emeryturze. „Nie mogę przestać się uczyć”. Tak mówią pierwsze absolwentki Policealnej Szkoły w Nowym Sączu, prowadzonej przez Towarzystwo Edukacji Bankowej z siedzibą w Poznaniu. Sądecki UTW podpisał porozumienie o współpracy ze Szkołą, w celu umożliwienia naszym słuchaczom – emerytom, bezpłatnego zdobycia nowych kwalifikacji zawodowych.

Nasze koleżanki: Elżbieta Wójs-Karpiel (najlepszy wyniki), Leokadia Sławecka i Jadwiga Klimek – studentki Sądeckiego UTW skorzystały z oferty zdobycia uprawnień w zakresie opieki medycznej i uzyskały dyplomy z wyróżnieniem oraz odpowiednie certyfikaty. Jedną z nich Leokadia Sławecka otrzymała również suplement do dyplomu, uprawniający do podjęcia pracy w krajach Unii Europejskiej.

1.03. - Wyniki Konkursu Fotograficznego dla Fotografów Amatorów pn. „Edukacja Seniora”, którego organizatorem było TEB Edukacja sp. z o.o. Oddział w Nowym Sączu. Laureatkom konkursu: Jadwidze Banach, Marii Ogórek i Elżbiecie Pachon zostały wręczone nagrody przez Dyrektora Ewę Surowiak.

2.03. - Słuchacze SUTW wraz z uczniami I LO im. J. Długosza wzięli udział w sesji popularno-naukowej, poświęconej znanym i nieznanym bohaterom, walczącym przeciw władzy komunistycznej w latach 1945-1947. pt. „W hołdzie wyklętym”. Główny organizator - IPN.

7.03. - Debata o aktywności osób starszych. 7 marca 2012 r. w Pałacu Prezydenckim w Warszawie odbyła się międzynarodowa konferencja „Zwiększanie aktywności osób starszych oraz solidarność międzypokoleniowa – podejście zintegrowane”. Została ona zorganizowana przez Kancelarię Prezydenta RP oraz Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach obchodów w Polsce Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej 2012.

Sądecki UTW oraz Ogólnopolską Federację Stowarzyszeń UTW reprezentowała prezes Wiesława Borczyk.

8.03 - Wykłady specjalistyczne:

Sekcja przyrodniczo-geograficzna: „Lapis lazuli – kamień bogini Ishtar”- dr Ewa Koszowska, Instytut Nauk Geologicznych UJ Kraków, MCK SOKÓŁ, sala im. Sichrawy.

8.03. - Studentki II roku PWSZ, Urszula Uryga, Agata Sawiło, Magdalena Sabik, Iwona Surma, z Instytutu Pedagogiki Edukacji Wczesnoszkolnej i pozaszkolnej przygotowujące prace o seniorach w Nowym Sączu przeprowadziły wywiad ze słuchaczkami SUTW: Jadwigą Banach, Barbarą Gieron, Marią Harculą, Elżbietą Pachon i M. Haliną Starzyk.

10.03. - Przed Kongresem Uniwersytetów Trzeciego Wieku

w Warszawie.

Rozmowa red. Ewy Piłat z Wiesławą Borczyk, prezes Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW i Sądeckiego UTW w Nowym Sączu, współorganizatorką I Kongresu UTW. O największej oddolnej inicjatywie obywatelskiej w Polsce - ruchu kształcących się seniorów. Dziennik Polski Dziennik Seniora 10.03.2012 Kraków.

15.03. - Wykłady specjalistyczne:

Sekcja kulturoznawstwa: - „Nowe kino chińskie” - mgr Małgorzata Krzyśko, Instytut Konfucjusza UJ Kraków; MCK SOKÓŁ, sala im. Sichrawy.

Sekcja medyczna i profilaktyki zdrowia: „Kosmetyki i zabiegi kosmetyczne winoterapii”, Agata Ogórka-Tabiś, farmaceuta enolog Instytut Farmaceutyczny/ Nauk o zdrowiu, UJ Kraków MCK SOKÓŁ, sala im. Barbackiego.

19-20.03. KONGRES UNIWERSYTETÓW TRZECIEGO WIEKU pod hasłem „Innowacyjne UTW dla społeczeństwa obywatelskiego i gospodarki” odbył się w dniach 19 i 20 marca 2012 roku w Sali Kongresowej Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie. Kongres odbył się w ramach obchodów „Rok 2012 Rokiem Uniwersytetów Trzeciego Wieku”, ustanowionym uchwałą Senatu RP 1 lutego 2012 r. Patronat honorowy nad obchodami Roku UTW sprawowała Pierwsza Dama RP, Anna Komorowska. Organizatorami I Kongresu Uniwersytetów Trzeciego Wieku byli: Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń UTW z Wiesławą Borczyk na czele, Ogólnopolskie Porozumienie UTW z Krystyną Lewkowicz, Fundacja dla UJ z Markiem Szpunarem.

Otwarcia Kongresu dokonała Pierwsza Dama, Anna Komorowska. W Kongresie uczestniczyli, m.in.: Premier RP, Donald Tusk, Wicemarszałek Senatu, Maria Pańczyk-Pozdziej, Szef Kancelarii Prezydenta, Jacek Michałowski, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Władysław Kosiniak-Kamysz, Minister Zdrowia, Bartosz Arłukowicz, Prezes Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, Jerzy Koźmiński.

W programie przewidziano dwa panele eksperckie: „Misje i wyzwania dla Uniwersytetów Trzeciego Wieku” oraz „Innowacyjne formy współpracy, dobre praktyki, strategia działania UTW”.

Wystąpienie Wiesławy Borczyk - prezes Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku i Sądeckiego UTW, współorganizatorki Kongresu UTW, na temat „Innowacyjne UTW wobec nowych wyzwań” spotkało się z dużym aplauzem.

W drugim dniu przewidziano udział Liderów UTW w panelach dyskusyjnych w Galerii Porczyńskich. Organizatorem i prowadzącą była m.in. Wiesława Borczyk - prezes Ogólnopolskiej Federacji UTW i Sądeckiego UTW. Również wystąpienie Marioli Pękali-Piekarskiej - wiceprezesa SUTW z tematem „Forum III Wieku na Forum Ekonomicznym w Krynicy-Zdroju” i Wojciecha Nalepy, pełnomocnika Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW na temat „Sądecki UTW- dobre praktyki –projekty z zakresu poradnictwa prawnego i obywatelskiego”

spotkały się z dużym zainteresowaniem.

W Kongresie UTW wzięło udział ok. 3000 osób, w tym 50-osobowa grupa słuchaczy Sądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Wyjazd słuchaczy Sądeckiego UTW został dofinansowany ze środków Urzędu Miasta Nowego Sącza w ramach projektu „Warszawa-czeka na nas-wyjazd edukacyjny dla sądeckich seniorów” oraz ze środków Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu w ramach projektu „Sądecka marka turystyczna na kongresie UTW”.

Na zakończenie Kongresu:

APEL GRUPY INICJATYWNEJ, mającej na celu podjęcie szeroko zakrojonych prac nad rozszerzeniem misji i strategią dla Uniwersytetów Trzeciego Wieku, w związku z procesami demograficznymi starzejącego się społeczeństwa.

Grupa Inicjatywna

Krystyna Lewkowicz, Ogólnopolskie Porozumienie UTW, UTW SGH w Warszawie

Wiesława Borczyk, Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń UTW, Sądecki Uniwersytet Trzeciego Wieku

Marek Szponar, Aldona Gibalska, Fundacja dla Uniwersytetu Jagiellońskiego

Sygnatariusze Apelu:

1. Senator Mieczysław Augustyn, Przewodniczący Komisji Polityki Społecznej i Rodziny
2. Poseł Michał Szczerba, Przewodniczący Parlamentarnego Zespołu ds. UTW
3. Prof. dr hab. Piotr Błędowski, Przewodniczący Polskiego Towarzystwa Gerontologicznego
4. Bartosz Soliński, Media Express Sp. z o.o., Warszawa ul. Jubilerska 10

http://www.premier.gov.pl/centrum_prasowe/wydarzenia/premier_na_kongresie_uniwersyt,9374/

29.03. - Słuchaczka SUTW Halina Komar zakłada w Nowym Sączu Centrum Edukacji Międzykulturowej - ukierunkowane na propagowanie języka esperanto. CEM posiada status organizacji pozarządowej.

31.03. - Wycieczka do Kopalni Soli w Bochni oraz do zamku w Wiśniczu, zorganizowana przez sekcję przyrodniczo – geograficzną Sądeckiego UTW w Nowym Sączu. To już kolejna udana wycieczka, zorganizowana przez tę sekcję, w której brali udział także słuchacze z innych sekcji Sądeckiego UTW. Organizatorami tego wyjazdu byli: starosta sekcji Marek Wiński i Władysław Szwenik, członek Sądu Koleżeńskiego.

Kwiecień 2012 r.

1.04. - Tradycyjny wyjazd na święcenie palm do Ropy. Następnie przez Jasło, Krosno jedziemy do Odrzykon, zwiedzamy zamek „Kamieniec”, którego historia posłużyła A. Fredrze do napisania „Zemsty”. Spacerujemy po ciekawym rezerwacie „Prządki” i zwiedzamy unikalny, zabytkowy drewniany kościół w Haczewie, wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Wycieczkę prowadził Wiesław Wcześny.

12.04. - Wykłady specjalistyczne:

Sekcja kulturoznawstwa: - „Narodziny, ślub i pogrzeb w tra-

dycji żydowskiej” - Artur Franczak – Dyrektor PBW w Nowym Sączu; MCK SOKÓŁ, sala im. Sichrawy.

Sekcja medyczna i profilaktyki zdrowia: „Jakość życia ludzi starszych a satysfakcja z opieki pielęgnacyjnej w środowisku” - Iwona Zaczyk, UJ Kraków; MCK SOKÓŁ, sala im. Barbackiego.

18- 20.04.

Miło nam poinformować, iż w dniach 18,19,20 kwietnia br. w Nowosądeckiej Małej Galerii odbyły się pierwsze pokazy „Magicznych stolików teatru”, projektu realizowanego przez Sądecki Uniwersytet Trzeciego Wieku.

<http://www.sadeczanin.info/wiadomosci/cztery-magiczne-stoliki-sadeczkich-seniorow,33155>

19.04. - Wykłady specjalistyczne:

Sekcja przyrodniczo-geograficzna: „Diamenty - adamas znaczy niezwykły” - dr Ewa Koszowska, Instytut Nauk Geologicznych UJ Kraków ; MCK SOKÓŁ, sala im. Sichrawy.

19.04. - Występ Stolika Poetyckiego w Małej Galerii dla słuchaczy SUTW.

Uczestniczki warsztatów teatralnych, w tym stolika kabaretowego udzielają wywiadu radiowego nt. swojej pracy.

20.04. - Stolik Kabaretowy występuje dla słuchaczy SUTW w Małej Galerii ze sztuką „Raj - wygnańcy Ewy” wg J. J. Sztudyngera, w reż. Jerzego Michalaka.

26.04. - Wykład audytoryjny - Kongres Uniwersytetów Trzeciego Wieku jako główny akcent Roku UTW w Polsce w Europejskim Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej - Wiesława Borczyk, prezes Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW i Sądeckiego UTW; MCK SOKÓŁ, sala im. L. Lipińskiego.

26.04. - Występ Stolika Kabaretowego ze sztuką „Raj-wygnańcy Ewy” wg J. J. Sztudyngera dla pensjonariuszy Domu Spokojnej Starości przy ul. Emilii Plater w Nowym Sączu.

Maj 2012 r.

10.05. - Wykłady specjalistyczne:

Sekcja kulturoznawstwa: - Zwiedzanie cmentarza żydowskiego w Nowym Sączu - Artur Franczak – Dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Nowym Sączu; MCK SOKÓŁ, sala im. Sichrawy.

Sekcja medyczna i profilaktyki zdrowia: „Skarby Hajji Firuz Tepe i Areni Birds i najstarsze wina świata” Agata Ogórka-Tabiś, farmaceuta, enolog, UJ Kraków; MCK SOKÓŁ, sala im. Barbackiego.

15.05. - Posiedzenie Zarządu Sądeckiego UTW. Omówiono sprawy związane z zakończeniem roku akademickiego 2011/2012.

17.05. - Wykłady specjalistyczne:

Sekcja przyrodniczo-geograficzna: „Mroczna strona diamentów” - dr Ewa Koszowska, Instytut Nauk Geologicznych, UJ Kraków; MCK SOKÓŁ, sala im. Sichrawy.

24.05. - W dniu 24 maja 2012 roku odbyło się uroczyste zakończenie roku akademickiego Sądeckiego UTW, w sali im. Lucjana Lipińskiego w MCK SOKÓŁ, połączone z wręcze-

niem dyplomów dla Słuchaczy SUTW. Wykład uświetniający zakończenie roku wygłosił pracownik naukowy Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. dr hab. Józef Lipiec pt. „Fenomen miłości”. Kolejnym punktem spotkania było podsumowanie działalności Sądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w roku akademickim 2011/2012 przez Wiceprezes Sądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku Mariolę Pękałę – Piekarską. Dyplomy ukończenia SUTW wręczała wiceprezes SUTW, Jadwiga Banach.

27.05. - Tradycyjna wycieczka na Majdan z okazji zakończenia roku akademickiego 2011/2012. Przewodnik PTT O/Beskid Nowy Sącz, Wiesław Wcześny.

29.05. - Występ Stolika Bajkowego w Przedszkolu nr 14. Występ oglądały uczestniczki warsztatów teatralnych oraz przedstawicielka Towarzystwa Inicjatyw Twórczych „ę”.

Czerwiec 2012 r.

11.06. - Od 11 czerwca 2012 r. rozpoczęły się zapisy na nowy rok akademicki 2012/2013. Zapisu można było dokonać, wybierając jedną z czterech sekcji: medyczną, kulturoznawstwo, geograficzno-przyrodniczą oraz psychologiczną.

11.06. - Występ Stolika Kabaretowego i Esperanto w Małej Galerii dla słuchaczy SUTW oraz przedstawielek UTW z Przemyśla: Lidii Kielczyńskiej i Małgorzaty Ekiert.

12.06. - Słuchaczki SUTW (ok. 20 osób) wzięły udział w spotkaniu z Marią Czubaszek - pisarką, satyrykiem, dziennikarką, które odbyło się w Sądeckiej Bibliotece Publicznej im. J. Szujskiego w Nowym Sączu.

13.06. - Występ Stolika Kabaretowego dla mieszkańców Grybowa - Białej Wyżnej w SP nr 1. Imprezę zorganizowano z okazji Dnia Matki i Dnia Ojca.

14.06. - Ekspozycja informacyjna o Sądeckim UTW w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w Nowym Sączu. Informacji udzielały słuchaczki SUTW: Teresa Kurzejowska, Krystyna Stendera i Zofia Sus.

15.06. - Podhalański Uniwersytet Trzeciego Wieku w Nowym Targu obchodził 5-lecie swej działalności. Delegacja Sądeckiego UTW i Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW: Bogumiła Oleksy i Elżbieta Pachoń przekazały gratulacje i życzenia od słuchaczy i prezesa Federacji UTW Wiesławy Borczyk. Najstarszy student UTW w Nowym Targu liczy 88 lat, a najmłodszy 55 lat.

16.06. - Słuchacze Sądeckiego UTW uczestniczą w uroczystej Gali Sądeczan - Ocena Aktywności Gmin Powiatu Nowosądeckiego w Miejskim Ośrodku Kultury w Nowym Sączu.

18-19.06. - Udział słuchaczy Sądeckiego UTW w Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej nt. „Sądeckość w literaturze pięknej, historiografii i mediach”, zorganizowanej z okazji 720. rocznicy lokacji Miasta Nowego Sącza.

Organizatorzy: Prezydent Miasta Nowego Sącza, Katedra Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Małopolskiej Wyższej Szkoły im J. Dietla w Krakowie, Wydawnictwo Edukacyjne w Krakowie. Wśród wygłaszających referaty znalazła się nasza uniwersytecka koleżanka Maria Harcuła z opracowaniem „Sądeckość w twórczości poetyckiej i pamiątnikarskiej studentek Sądeckiego UTW”.

22.06. - Podsumowanie całorocznych zajęć teatralnych wg projektu „Magiczny stolik teatru”. Projekt dofinansowano ze środków programu „Seniorzy w akcji” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności i Towarzystwa Inicjatyw Twórczych „ę”. 18 słuchaczek Sądeckiego UTW przygotowało wystąpienie w 4 kategoriach: stolik poetycki - lider Elżbieta Sojka, Maria Baran, Anna Warcholik, Natalia Józefów, Kazimiera Olszewska; Stolik bajkowy - lider Barbara Gieroń, Zofia Sus, Barbara Citak, Łucja Ryniewicz; stolik esperanto - lider Jolanta Kieres, Ewa Kostecka, Halina Kacprzycka, Alicja Skalska.

24.06. - W Dzienniku Urzędowym Ministra Pracy i Polityki Społecznej pod pozycją 12, ogłoszone zostało Zarządzenie Nr 12 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 maja 2012 r. w sprawie utworzenia Zespołu do spraw polityki na rzecz osób starszych. Do zadań Zespołu należy m.in. opracowanie programu wsparcia osób starszych oraz przygotowanie propozycji założeń polityki na rzecz osób starszych. Przewodniczącą Zespołu jest Pani Marzena Breza, natomiast Zastępcą Przewodniczącą jest Pan Krzysztof Więckiewicz.

Więcej na stronie: <http://www.mpips.gov.pl/bip/akty-prawne/dzienniki-urzedowe-mpips/dziennki-urzedowe-mpips-rok-2012/>

26.06. - W dniu 26.06.2012 r. w Sejmie została otwarta przez Wicemarszałka Sejmu Cezarego Grabarczyka oraz Posła Michała Szczerbę wystawa „Uniwersytety Trzeciego Wieku w Polsce”. Po otwarciu ekspozycji odbyło się posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. UTW, na którym zaprezentowano projekt Rządowego programu na rzecz aktywności społecznej osób starszych na lata 2012-2013. W spotkaniu uczestniczyli Posłowie, Minister Pracy i Polityki Społecznej - Władysław Kosiniak-Kamysz, Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania - Agnieszka Kozłowska Rajewicz. Projekt Rządowego programu przedstawiła dr Marzena Breza z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, przewodnicząca Zespołu ds. Polityki Społecznej na Rzecz Osób Starszych. Udział w dyskusji nad Programem wzięli również przedstawiciele UTW. Spotkanie odbyło się dzięki zaangażowaniu posła Michała Szczerby, przewodniczącego Parlamentarnego Zespołu ds. UTW.

W spotkaniu uczestniczyła również Wiesława Borczyk - prezes Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW i Sądeckiego UTW.

<http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/komunikat.xsp?documentId=D49BB08D665A7E41C1257A290046D4C6>

Lipiec 2012 r.

3.07. - Występ Stolika Kabaretowego dla lekarzy-seniorów w Izbie Lekarskiej w Nowym Sączu. W spotkaniu wzięło udział ok. 40 osób.

6.07. - Słuchacze Sądeckiego UTW uczestniczą w uroczystej promocji jubileuszowego XXXX Tomu „Rocznika Sądeckiego” w sądeckim Ratuszu.

8.07. - Polskie Towarzystwo Tatrzańskie Oddział „BESKID” im. prof. Feliksa Rapfa w Nowym Sączu, zaprosiło studentów i sympatyków Sądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku na wycieczkę autokarową. Trasa: N. Sącz - Łysa n/D - Kezmarok - Poprad - Spissky Hrad - Poprad - Strbske Ples - Nowy Sącz.

11-13.07 - V Małopolski Rajd Uniwersytetów Trzeciego

Wiekowi został zorganizowany w dniach 11-13 lipca 2012 r. Tym razem słuchacze małopolskich UTW przemierzali szlaki na Turbacz – najwyższy szczyt Górców, zaliczany do Korony Gór Polski.

Rajd zorganizowany został przez Ogólnopolską Federację Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wiekowi w ramach projektu „Małopolska Seniorom - aktywny styl życia osób 50+”, realizowany przy wsparciu finansowym Województwa Małopolskiego. Tym razem gospodarzem był nowotarski UTW z panią prezes Marią Kopytek .

26.07. - Klub Esperanto w Nowym Sączu zaprosił nas na Koncert Jubileuszowy z okazji 125 - lecia języka Esperanto, który odbył się 26 lipca 2012 r. w Miejskim Ośrodku Kultury w Nowym Sączu. W imieniu Sądeckiego UTW, gratulacje składały wiceprezeski Jadwiga Banach i Mariola Pękala-Piekarska.

W programie był zawarty konkurs nt. wiedzy z portalu Sądeczanin oraz występy zespołów wokalnych i tanecznych.

31.07. - Odbyło się posiedzenie Zarządu Sądeckiego UTW. Omawiano sprawy związane z organizacją Forum III Wiekowi na Forum Ekonomicznym w Krynicy-Zdroju, inauguracją roku akademickiego 2012/2013, a także przedyskutowano plan działania na kolejny rok.

Sierpień 2012 r.

3.08. - Słuchacze SUTW uczestniczą w spotkaniu z młodzieżą polską i ukraińską (ze Stryja, Kijowa i Lwowa), przebywającą na obozie wakacyjnym w Muszynie -Zdroju. Zofia Sus przekazała opiekunom grupy ukraińskiej własnoręcznie wykonane upominki.

12.08. - 58 wycieczka PTT-SUTW. Polskie Towarzystwo Tatrzańskie oddział Beskid im. prof. Feliksa Rapfa w Nowym Sączu zaprosiło studentów i sympatyków SUTW na wycieczkę autokarową 12 sierpnia 2012 r. Trasa: Kalwaria Zebrzydowska - Wadowice - Inwałd.

29.08. - Trwają warsztaty z muzyki wokально-instrumentalnej, ruchu scenicznego oraz ogólnej wiedzy na temat wykonawstwa polskiej i zagranicznej muzyki rozrywkowej XX i XXI Wiekowi. Projekt „Muzyka kluczem do dialogu międzypokoleniowego – od inspiracji do realizacji jako wzajemne kreatywne działania seniorów i młodych ludzi w XXI wieku” jest pomostem łączącym dwa pokolenia. Podsumowaniem warsztatów będzie Galowy Koncert w dniu 7 września 2012 r. w Sali Siochrawy MCK Sokół, przy ul. Długosza 3 w Nowym Sączu.

24.08.- Rada Ministrów przyjęła „Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012-2013”.

Program umożliwi wykorzystanie potencjału osób starszych, kończących aktywność zawodową, poprzez włączenie w działania na rzecz aktywności społecznej. Na jego realizację przeznaczono 20 mln zł na rok 2012 i 40 mln zł na rok 2013.

28.06. Na zakończenie zajęć wakacyjnych, Elżbieta Pachon, członek Zarządu SUTW, zorganizowała spotkanie przy ognisku w Feleczynie.

5-8.09. Forum III Wiekowi - Forum Ekonomiczne 2012

W dniach od 5 do 8.09 w Krynicy-Zdroju i w Nowym Sączu obradowało Forum III Wiekowi. Z całej Polski przyjechało kilkuset uczestników. Znaczącą grupę stanowili liderzy Uniwer-

syteów Trzeciego Wiekowi i innych organizacji seniorskich na co dzień pracujących z osobami starszymi. Przybyli także goście z krajów sąsiednich oraz reprezentacja największej organizacji pozarządowej, działającej na rzecz seniorów DaneAge In Aarhus w Danii.

Na rozpoczęcie Forum III Wiekowi, które od czterech lat jest imprezą towarzyszącą Forum Ekonomicznemu, minister Władysław Kosiniak-Kamysz przywiozł seniorom dobre wiadomości. Właśnie 5 września Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej ogłosiło konkurs grantowy na najlepsze projekty wspierające różnorodne działania na rzecz starszej generacji Polaków. Do końca 2012 roku rząd wyda na ten cel 20 mln zł. Na wsparcie może liczyć działalność edukacyjna osób starszych, aktywność trzeciego wieku, solidarność międzypokoleniowa oraz różnorodne działania niosące pomoc potrzebującym. Konkurs jest efektem „Programu Rządowego na rzecz Aktywności Osób Starszych”, który został przyjęty przez rząd 24 sierpnia br.

Forum III Wiekowi jest wydarzeniem wpisanym w Krajowy Plan Działań na rzecz Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej 2012 oraz w Program Obchodów Roku Uniwersytetów Trzeciego Wiekowi.

Patronat honorowy nad Forum III Wiekowi przyjęli: Małżonka Prezydenta RP, Anna Komorowska, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Zdrowia, Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania oraz Rzecznik Praw Obywatelskich.

Głównym Partnerem Forum III Wiekowi było Województwo Małopolskie. Wsparcia organizacyjnego udzieliły także samorządy Miasta Nowego Sączu oraz Powiatu Nowosądeckiego. Wsparcie finansowe, w formie dotacji przekazała również Polsko – Amerykańska Fundacja Wolności, za pośrednictwem Towarzystwa Inicjatyw Twórczych ę.

Patronat medialny nad Forum III Wiekowi sprawowały media ogólnopolskie, w tym TVP Info oraz Super Express, a także media regionalne i lokalne.

<http://www.facebook.com/ForumTrzeciegoWiekowi>

05.09. - Minister Agnieszka Kozłowska - Rajewicz wzięła udział w spotkaniu z przedstawicielkami i przedstawicielami Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wiekowi w Nowym Sączu, odbywającym się w ramach Forum III Wiekowi 2012.

Minister podkreśliła ogromną rolę, jaką w pogłębianiu edukacji i integracji osób starszych odgrywają Uniwersytety Trzeciego Wiekowi, zaspokajające różne potrzeby seniorów, takie jak: samokształcenie, poszerzanie wiedzy i umiejętności, wypełnianie wolnego czasu, integracja społeczna oraz nawiązywanie i utrzymywanie więzi towarzyskich.

W spotkaniu wzięł również udział Minister Pracy i Polityki Społecznej Władysław Kosiniak – Kamysz, który zaprezentował założenia „Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych 2012-2013”.

8.09. - Górskie Mistrzostwa Polski w Nordic Walking w Krynicy-Zdroju!

W ramach Festiwalu Biegowego Forum Ekonomicznego odbyły się I Górskie Mistrzostwa Polski w Nordic Walking, zorganizowane przy współpracy z Polskim Stowarzyszeniem Nordic Walking! 8 września, na malowniczej pętli prowadzącej z Deptaka Krynickiego (565 m n.p.m.) na Górę Parkową

(741 m n.p.m.) i z powrotem wyłonieni zostaną Mistrzowie Polski w Nordic Walking na dystansach 4 i 8 kilometrów.

Grupa słuchaczek Sądeckiego UTW wzięła udział w tym biegu. Barbara Citak zwyciężyła w kategorii: marsz nordik walking 60+.

12.09. - Występ Stolika Kabaretowego z przedstawieniem sztuki wg J.J. Sztudyngera „Raj- wygnańcy Ewy” w Klubie ZNP w Nowym Sączu, dla nauczycieli - seniorów. Reżyseria sztuki: Jerzy Michalak, wystąpiły słuchaczki SUTW Maria Harcuła, Ewa Oćwieja, Elżbieta Pachon, M. Halina Starzyk.

24-26.09. - Konwencja Międzypokoleniowe Dni Aktywności - Warszawa 24-26 września 2012 r. - Torwar.

Konwencja była zorganizowana przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przy współpracy Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz z udziałem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministerstwa Zdrowia.

Imprezą towarzyszącą były Targi AKTYWNI 50 +.

Efektom prowadzonych warsztatów teatralnych pt: „Magiczny stolik teatru”, prowadzonych przez Jerzego Michalaka, były przedstawienia w czterech kategoriach „Stolik Bajkowy”, „Stolik Kabaretowy”, „Stolik Esperanto”, „Stolik Poetycki”. Poniżej przedstawiono wykaz występów:

Stolik Kabaretowy: Małej Galerii - Nowym Sączu x3; DPS przy ul E. Plater w Nowym Sączu; dla mieszkańców Grybowa - Biała Wyżna w SP nr 1; w Izbie Lekarskiej w Nowym Sączu; w Klubie ZNP.

Stolik Esperanto: dla słuchaczy UTW 2 x; w Białej Wyżnej - występ zaowocował rozpoczęciem nauki j. esperanto w SP nr 1.

Stolik Poetycki w: Klubie ZNP w Nowym Sączu; LO w Marcinkowicach; Małej Galerii- Nowy Sącz 2 x; DPS - ul E. Plater w Nowym Sączu; w Klubie Seniora w Chelmcu.

Stolik Bajkowy: w przedszkolach w Nowym Sączu – „Jaś i Małgosia” 2x, Nr 3 ul. Szujskiego 2x, nr 14 Montessowe 2x; DPS ul E. Plater; Szkoły Podstawowe w Biczycach Dolnych, Rdziostowie, Marcinkowicach; Mała Galeria w Nowym Sączu 3 x - dla słuchaczy UTW x2, SP 2 (klasa czwarta).

Wywiady: 2 x dla radia RDN- Małopolska.

Stolik Bajkowy: w przedszkole nr 14 - telewizja sądecka RTK, Mała Galeria - RTK - 2x

Stolik Kabaretowy -TV RTK i wywiad dla Telewizji M. Harcuła, E. Pachon.

W roku akademickim 2011/2012 odbywały się:

1) zajęcia z językoznawstwa, prowadząca: Katarzyna Godek, 1 grupa, 1 x/m-c,

2) warsztaty teatralne, prowadzący: Jerzy Michalak, 1 grupa, 1 x/tydz.,

3) warsztaty plastyczne, prowadząca: Mira Wąchała, 1 grupa, 1 x/tydz.,

4) lektoraty językowe:

- j. niemieckiego, na poziomie podstawowym i zaawansowanym, prowadząca: Maria Marek, 2 grupy, 1 x/tydz.,

- j. esperanto, na poziomie podstawowym i zaawansowanym, prowadząca: Jolanta Kieres, Danuta Kowalska, 1 x/tydz.

- j. angielskiego - 5 grup, studenci PWSZ w Nowym Sączu:

- kurs podstawowy,

- dla średniozaawansowanych,

- dla zaawansowanych,

5) zajęcia z j. ang. prowadzone przez słuchaczkę SUTW Bożenę Kocyc , 2 grupy, kurs podstawowy i dla zaawansowanych,

6) zajęcia komputerowe, 5 grup, studenci PWSZ w Nowym Sączu:

- 3 na poziomie podstawowym,

- 2 na poziomie średniozaawansowanym.

Zajęcia ruchowe 2011/2012 r.

1) gimnastyka na sali, 1 grupa, 1x/tydzień

2) zajęcia taneczne - salsa, 1 grupa, 1x/tydzień,

3) zajęcia -Yoga, 1 grupa, 1x/tydzień,

4) zajęcia Tai-chi, Tadeusz Jaśkowiak, 1 grupa 1x/tydzień.

Zajęcia wakacyjne 2012r.

- czerwiec, lipiec, sierpień:

1) gimnastyka na sali , 1 grupa, 2x/tydzień

2) nordic walking, 2 grupy: początkująca i dla zaawansowanych, 1x/tydzień

Wydawnictwa SUTW:

1/ w roku akademickiego 2011/2012:

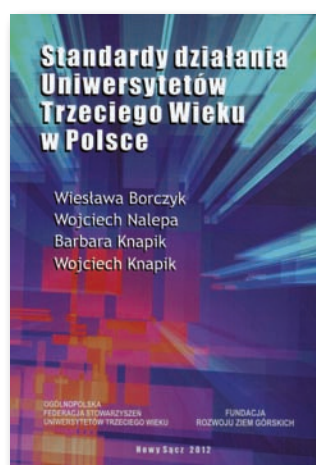
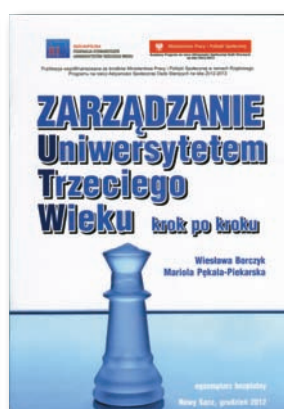
- Biuletyn SUTW nr 28 – wrzesień 2011 r.,

- Biuletyn SUTW nr 29 –Album Forum III Wieku 2011 r.,

- Biuletyn SUTW nr 30 - styczeń 2012 r.

- Biuletyn SUTW nr 31 - maj 2012 r.

*Opracowała:
Elżbieta Pachon,
Jadwiga Banach*

Publikacje współfinansowane w ramach Rządowego Programu ASOS

Publikacja współfinansowana ze środków UE

WARTO PRZECZYTAĆ:

1. Urbanek Mariusz – „Broniewski. Miłość, alkohol, polityka”.

Pierwsza kompletna biografia autora wiersza „Bagnet na broń”. Targały nim cztery wielkie namiętności: Polska, komunizm, kobiety i alkohol. Był rozpoznawany i kochany przez tłumy, jak żaden poeta przed nim ani po nim.

2. Szariłat Aleksandra – „Prezenterki: tele PRL”.

Znali je wszyscy. Słynne prezenterki, m. in.: Edyta Wojtczak, Krystyna Loska, Bożena Walter. Zawsze uśmiechnięte. A jak było w telewizji od środka? Książka wspomnieniowa, zawiera wiele anegdot, niektóre śmieszne, inne wieją grozą. Warto przeczytać.

3. Bronte Anne – „Agnes Grey”.

Powieść, którą powinno się czytać na głos podczas jesiennych wieczorów. Świetnie nakreślony klimat wiktoriańskiej epoki, urokliwa bohaterka i język literacki, który zachwyca. To powieść mądra i pełna wdzięku.

4. Sekielski Tomasz – „Sejf”.

Książka dla miłośników elektryzujących, sensacyjnych historii, osnutych wokół świata polityki i władzy. Misternie utkana intryga, informacje agencji wywiadu warte więcej niż niejedno ludzkie życie, przerażający spiszek – wszystko to czytelnik znajdzie w tej lekturze. Sprawnie napisany thriller polityczny, do końca trzymający w napięciu.

5. Kindziuk Milena – „Matka Świętego”.

Poruszające świadectwo Marianny Popiełuszko, matki księdza Jerzego Popiełuszki. Byli skromną wiejską rodziną. Rodzice i czworo dzieci. I nagle jedno z nich zostało świętym. Jak do tego doszło? Opowieść o matce, która wybaczyła mordercom swego syna. Wzruszająca i wstrząsająca biografia.

6. Ligocka Roma – „Dobre dziecko”.

Nauczyła się, że by żyć, trzeba uciekać. I całe jej życie to ucieczka: od przeszłości w getcie, nieszczęść rodzinnych, od niełatwych relacji z matką. To opowieść o bolesnym dorastaniu w powojennym Krakowie. Doskonale napisane wspomnienia, które należy przeczytać.

7. Link Charlotte – „Obserwator”.

W Londynie ktoś morduje samotne kobiety. Ślady wiodą do miejscowego dziwaka. Jednak tropy się wikłają, w powietrzu wiszą kolejne tragedie. Kto obserwuje i zabija? Świetny kryminał, a rozwiązanie zagadki zdumiewa.

8. Evans Richard Paul – „Papierowe marzenia”.

To doskonale napisana historia o miłości i przebaczeniu, na które nigdy nie jest za późno. Książka ta została uznana za jedną z najlepszych i najbardziej poruszających historii, jakie w swoim dorobku napisał autor.

9. Danielewicz Gabriela – „Pamiętnik Sądeczanki”.

Autorka w swojej książce opisuje świat, który przeminął i nigdy nie wróci. To saga o sądeckich rodach końca XIX i początku XX wieku. Wspomina obyczaje, jakie wówczas panowały, rodziny, domy, ulice. To ciekawa lekcja historii.

10. Kowalczyk Halina – „Chata pod jemiolą”.

To wspaniała powieść na długie zimowe wieczory. W scenerii wspaniałych i urokliwych Tatr, w magicznym klimacie górskiego pensjonatu wszystko się może zdarzyć. Powieść o codziennym życiu, przeplatana wspaniałymi, mało znanymi legendami o górach. Autorka opisuje najciekawsze miejsca w Zakopanem. Warto przeczytać.

Sądecka Biblioteka Publiczna
www.sbp.nowysacz.pl

WARTO ZOBACZYĆ:

<http://www.federacjaautw.pl>

<http://www.tvpkrakow.pl>

<http://www.korzenieiskrzydla.pl>

<http://www.mowes.pl>

<http://www.sutw.pl>

<http://www.utw.pl>

<http://www.edukacja.senior.pl>

<http://www.senior.pl>

<http://www.grundtvig.org.pl>

<http://www.pozYTEK.gov.pl>

<http://www.malopolska.ngo.pl>

<http://www.ngo.pl>

<http://www.rops.krakow.pl>

<http://www.seniorzywakcji.pl>

<http://www.dziadkowitzoskarb.pl/uniwersytety-trzeciego-wieku>

<http://www.tvp.pl/krakow/tematy-dnia/wideo/o-aktywizacji-seniorow-7-ix-2012/8458426>

<http://www.facebook.com/ForumTrzeciegoWieku>

<http://www.forumtrzeciegowieku.pl>

Fot.: Mariola Ogorzałek

Grupa słuchaczy SUTW

Warsztaty fotograficzne

Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu

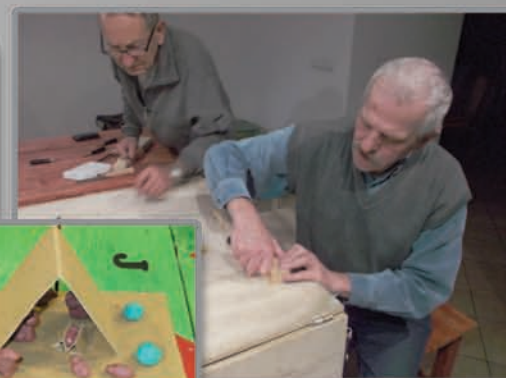

Fot.: Piotr Drożdżik

Sądecka Biblioteka Publiczna

Warsztaty plastyczne i rzeźbiarskie

Fot.: Mariola Ogorzałek

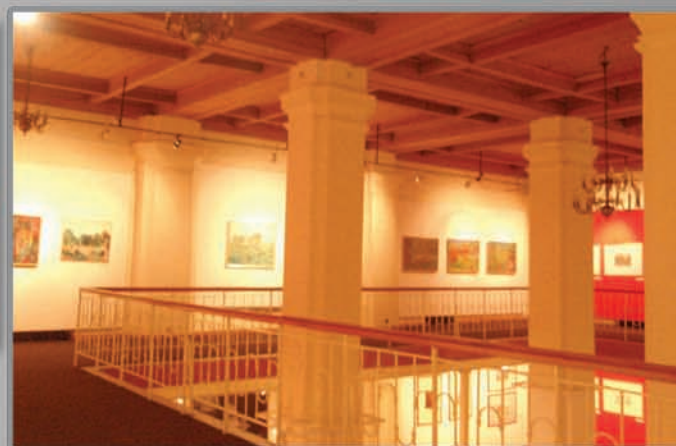

Fot.: Antoni Łopuch

WYCIECZKI EDUKACYJNE

Zwiedzanie wystawy
- Twórczość Stanisława Szafrana
- Galeria „Dawna Synagoga”
Nowy Sącz
Sekcja kulturoznawstwa

Fot.: Barbara Gieroń

Spotkanie integracyjne

Spotkanie „pączkowe”

Stary Sącz, grudzień 2012 r. Sekcja przyrodniczo-geograficzna

Fot.: Marek Winiarski

Warsztaty teatralno-muzyczne

Fot.: Antoni Łopuch

